



KANCELÁRIA NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PARLAMENTNÝ INŠTITÚT
Oddelenie parlamentného výskumu a vzdelávania

PARLAMENTNÁ ŠTÚDIA

02/2018

UČEBNICOVÁ POLITIKA V EURÓPE PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLSTVO

Vypracovala: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD.,
Oddelenie parlamentného výskumu a vzdelávania, Odbor Parlamentný inštitút K NR SR

Supervízor: RNDr. Katarína Kubišová, vedúca Oddelenia parlamentného výskumu a vzdelávania
Schválil: JUDr. Milan Hodás, PhD., riaditeľ Odboru Parlamentný inštitút K NR SR

December 2018

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady SR a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne, alebo odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Parlamentného inštitútu a autora.

Obsah a zadanie požiadavky sa môže v niektorých prípadoch zmeniť v priebehu vypracovania odpovede na požiadavku na základe konzultácie so zadávateľom.

Anotácia

Predkladaný materiál sa usiluje zistiť, aké sú podmienky tvorby, schvaľovania a vydávania učebníc v základnom a stredoškolskom vzdelávaní. Skúma, či v jednotlivých štátoch existuje postup hodnotenia kvality, či môže na rovnaký predmet existovať aj viac druhov učebníc, či môžu učebnice vydávať ktorékoľvek vydavateľstvá, či si môžu školy vyberať učebnice a ak, tak či len zo zoznamu schválených alebo voľne, kto je zodpovedný za nákup a financovanie učebníc a podobne. Materiál vychádza z konkrétnych údajov a prináša zistenia o situácii v danej oblasti v 23 štátoch EÚ, vrátane Slovenska, a tiež v Nórsku.

Kľúčové slová

Školstvo, ministerstvo školstva, financovanie školstva, učebnicová politika, vydávanie učebníc

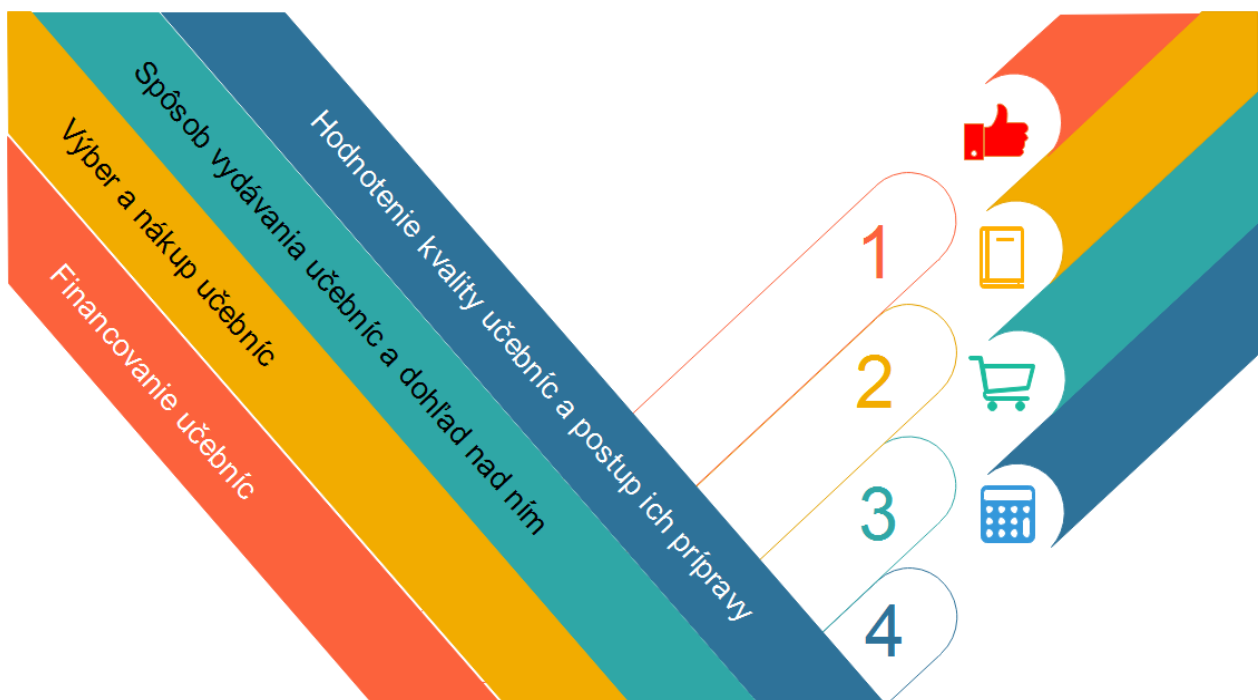
Obsah

ÚVOD	5
SITUÁCIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	7
SITUÁCIA V ŠTÁTOCH EURÓPSKEJ ÚNIE A V NÓRSKU	9
Bulharsko	9
Česko	10
Estónsko.....	12
Fínsko	13
Francúzsko.....	14
Grécko	15
Holandsko.....	17
Chorvátsko.....	18
Island	19
Litva.....	19
Lotyšsko.....	21
Luxembursko	22
Maďarsko.....	23
Nemecko.....	25
Nórsko	27
Poľsko.....	28
Portugalsko.....	30
Rakúsko.....	32
Rumunsko.....	35
Španielsko	39
Švédsko	39
Taliansko	40
Veľká Británia.....	42
ZÁVER.....	43
ZDROJE.....	45

ÚVOD

Vzhľadom na aktuálnu diskusiu o liberalizácii trhu s učebnicami, ktorý je dnes v Slovenskej republike pomerne centralizovaný, sme po konzultácii a spresnení témy od zadávateľa hľadali odpovede na štyri skupiny otázok týkajúcich sa učebnicovej politiky pre základné a stredné školstvo najmä v krajinách EÚ:

1. Existujú právne predpisy, ktorými sa stanovujú postupy schvaľovania (hodnotenia) a (alebo) prípravy učebníc pre základné a stredné školy? Môžu sa vydávať rôzne učebnice pre ten istý predmet?
2. Existujú špecializované vydavateľstvá, ktoré majú právo vydávať učebnice? Existujú právne predpisy upravujúce dohľad nad vydávaním učebníc a iných učebných materiálov? Nesú vydavatelia zodpovednosť za vhodnosť učebníc?
3. Kto má právo na výber resp. objednávanie učebníc?
4. Z akých finančných prostriedkov sa financuje nákup učebníc?



Materiál vychádza z konkrétnych údajov a prináša zistenia o situácii v danej oblasti v 23 členských štátoch EÚ, vrátane Slovenskej republiky, a v Nórsku. Odpovede na uvedené otázky sa nám podarilo získať najmä prostredníctvom centra ECPRD¹, ale tiež na podklade materiálov Eurydice². Požiadavkou ECPRD č. 3856 pod názvom *Evaluation (approval) and provision of textbooks for schools* (august 2018) sa vyžiadala aktualizácia odpovedí na predošlé zadanie č. 2895 (júl 2015). Odpovede aktualizovali alebo nanovo poslali všetky uvádzané štáty s výnimkou Holandska, kde sme platnosť informácií overovali podľa ďalších dostupných zdrojov. Informácie o Bulharsku sme čerpali len zo zdrojov Eurydice. Informácie dopĺňame aktuálnymi faktami zo Slovenskej republiky.

Pre lepšiu prehľadnosť sme štáty odlišili už farbou ich názvu. **Modré** majú najliberálnejšie podmienky, **červené** štáty majú trh s učebnicami najviac viazaný striktnými pravidlami, **zelené** štáty sa nachádzajú podľa nášho vyhodnotenia uprostred tejto škály (vychádzali sme z oficiálne daných pravidiel). Materiál tak poskytuje prehľadný a výpovedný sumár faktov najmä k legislatívnym podmienkam rámčujúcim učebnicovú politiku a naznačuje aj niektoré ďalšie trendy.

¹ Európske centrum pre parlamentný výskum a dokumentáciu. Dostupné na internete: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about>, [cit. 7.11.2018].

² Eurydice – Národný vzdelávací systém. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en, [cit. 7.11.2018].

SITUÁCIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

1. Situáciu v Slovenskej republike upravuje *zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* (najmä § 13, 13a).³ Podrobné informácie sú uvedené v [smernici č. 10/2011, ktorou sa upravuje postup Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a priamo riadených organizácií pri výbere a schvaľovaní učebníc](#).⁴ ňou sa koordinuje postup príslušných verejných orgánov v procese výberu a schvaľovania učebníc. Za poskytovanie učebníc pre základné a stredné školy, ako aj za prípravu zmlúv s autormi učebníc a vydavateľmi a za poskytovanie finančnej podpory pre nich, je zodpovedné Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Ministerstvo zabezpečuje nákup a distribúciu učebníc.

Edičný portál slúži pre školy na elektronické objednávanie schválených učebníc a pracovných zošitov. Na tomto webovom sídle sa nachádzajú aktuálne informácie o učebnicovej politike ministerstva (platné predpisy v oblasti tvorby učebníc, informácie o procese tvorby učebníc, edičný plán pre aktuálny rok a iné dokumenty týkajúce sa edičnej činnosti ministerstva).⁵

2. Neexistuje špecializované vydavateľstvo na vydávanie učebníc. Vydavatelia sú vyberaní v súlade s postupmi verejného obstarávania danými v *zákone č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*.

Zodpovednosť za kvalitu a vhodnosť učebnice nie je výslovne upravená. Z ustanovení smernice č. 10/2011 však možno vidieť to, že ministerstvo (spolu s vymenovanými výberovými komisiami, posudzovateľmi, Štátnym pedagogickým ústavom a Štátnym inštitútom odborného vzdelávania) je zodpovedné za kvalitu a vhodnosť schválených a odporúčaných učebníc v súvislosti s vydaním schvaľovacej / odporúčanej doložky.

³ Školský zákon. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/8206.pdf> [cit. 7.11.2018]; pozri tiež zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov: Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/8209.pdf> [cit. 7.11.2018].

⁴ Smernica. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/smernica-c-102011-ktorou-sa-upravuje-postup-ministerstva-skolstva-vedy-vyskumu-a-sportu-slovenskej-republiky-a-priamo-riadenych-organizacii-pri-vybere-a-schvalovani-ucebnic/> [cit. 7.11.2018].

⁵ Edičný portál. Dostupné na internete: <https://edicnyportal.iedu.sk/> [cit. 7.11.2018].

V praxi je možnosť voľby učebnice na Slovensku zvyčajne len v prípade šlabikára, vo vyšších ročníkoch je výber relatívne obmedzený: nielen počtom schválených titulov, ale aj ich dostupnosťou a dotlačami (zvyčajne je k dispozícii iba jeden titul od jedného vydavateľa.)

3. Učebnicu vyberá určená výberová komisia (členovia sú vymenovaní ministerstvom). Kvalitu a vhodnosť učebnice skúmajú dvaja recenzenti. Štátny pedagogický ústav a Štátny inštitút odborného vzdelávania skúmajú splnenie požadovaných podmienok potrebných na vydanie schvaľovacej / odporúčacej doložky. Po ukončení výberového konania vydá ministerstvo doložku o schválení / odporúčaní. Ak nie je táto doložka vydaná (vyžaduje sa v rámci Plánu zabezpečenia učebníc), ohlásí sa nový výberový proces.
4. Verejné finančné prostriedky na vzdelávanie sú finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu. Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov zaviedlo od 1. januára 2004 normatívne financovanie na žiaka. Financovanie školy je teda založené na normatívnom princípe; školy sú financované podľa počtu žiakov a personálu a ekonomických nárokov vzdelávacieho procesu.

Ministerstvo centrálné obstaráva a dodáva dostupné tituly. Alternatívne môžu školy používať učebnice, ktoré nemajú schvaľovaciu doložku, ale len odporúčaciu doložku, avšak ministerstvo za ne zvyčajne neplatí.

Schválené učebnice a schválené pracovné zošity, vrátane ich prekladov do Braillovho písma alebo iných vhodných prepisov, poskytne ministerstvo školstva na školy na základe ich objednávky bezplatne alebo poskytne finančné prostriedky na ich kúpu. Takéto učebnice poskytujú školy žiakom bezodplatne formou zapožičania, na konci šk. roka ich žiak vráti. Jazykové učebnice, ako aj viaceré pracovných zošitov, ktoré sú na jednorazové použitie a nie je ich možné využívať opakovane, si v praxi kupujú žiaci sami.

Portál *eAktovka* sprístupňuje učebnice v digitálnej forme žiakom a učiteľom základných a stredných škôl. Učebnice sú prístupné bezplatne a pre všetkých, ktorí sa na portáli zaregistrujú. Okrem digitálnych verzií učebníc nájdú žiaci a rodičia na portáli aj ďalšie voľne prístupné učebné materiály a odporúčanú literatúru.

SITUÁCIA V ŠTÁTOCH EURÓPSKEJ ÚNIE A V NÓRSKU

Bulharsko

Učebnice sú schvaľované ministrom školstva, mládeže a vedy pevným postupom⁶:

- vyhlási sa procedúra zaradenia učebnice;
- všetci vydavatelia učebníc, ktorí majú záujem o schválenie svojej učebnice (-íc) predložia kópie svojich učebníc;
- všetky predložené učebnice posudzujú a hodnotia odborníci vo všetkých oblastiach súvisiacich s predmetom podľa pevných kritérií;
- všetky učebnice, ktoré spĺňajú pravidlá podľa Štátnych vzdelávacích požiadaviek a učebných osnov, sa vysielajú po celej krajine všetkým učiteľom;
- učitelia hodnotia všetky učebnice;
- prvé tri sú schválené ministrom školstva, mládeže a vedy. Z nich si každá škola alebo učiteľ môže vybrať jednu. Pokiaľ ide o doplnkové materiály, neexistuje žiadne obmedzenie a učitelia môžu používať akékoľvek, pokiaľ ich považujú za vhodné a užitočné pre študentov.

Učebnice a vzdelávacie sady sú hodnotené v dvoch etapách:

- Prvá fáza – hodnotenie súladu s požiadavkami Štátnej vzdelávacej normy pre učebné pomôcky a požiadavky na obsah, grafický dizajn, polygrafiu a elektronickú implementáciu.
- Druhá etapa – hodnotenie ich vhodnosti na použitie v škole, či spĺňajú požiadavky štátneho vzdelávacieho štandardu pre učebné pomôcky; vyhodnocujú v každej škole učitelia, ktorí vyučujú predmet na príslušnom stupni.

Postup hodnotenia a schvaľovania projektov učebných pomôcok otvára minister školstva a vedy zvyčajne po schválení nových učebných osnov pre školy a po prijatí alebo doplnení

⁶ Eurydice – Bulharsko. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education_en [cit. 7.11.2018].

štátnych vzdelávacích noriem pre predškolskú výchovu a vzdelávanie v ranom detstve. Minister vyhláškou vymenúva komisiu na ministerstve školstva a vedy, ktorá organizuje všetky činnosti v procese hodnotenia a schvaľovania učebných pomôcok, vrátane kontroly regulárnosti predložených dokumentov.

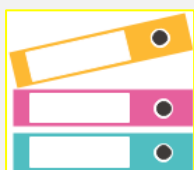
Hodnotitelia projektov môžu byť špecialisti vo vedeckej oblasti, didaktike alebo metodike výučby predmetu, či v oblasti grafického dizajnu a polygrafie. Ministerstvo školstva a vedy po konzultácii s predsedom Bulharskej akadémie vied (BAS) a členmi odborových zväzov schvaľuje pre každý postup hodnotenia a schvaľovania projektov zoznam hodnotiteľov, ktorý zahŕňa univerzitných profesorov, vedcov z BAS, odborníkov z Ministerstva školstva a vedy alebo z regionálnej správy vzdelávania a z učiteľov.

Česko

1. Vydávanie a schvaľovanie učebníc sa riadi zákonom č. 561/2004 Sb. *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v znení neskorších predpisov*⁷ a [smernicou](#) námestníka ministra školstva, mládeže a telovýchovy, zodpovedného za vzdelávanie. Smernica definuje podmienky na udelenie alebo odobratie takzvaných schvaľovacích klauzúl pre učebnice. Podrobnejšie informácie sú k dispozícii v českom jazyku na webovej stránke ministerstva.⁸
2. Neexistujú špecializované vydavateľstvá na vydávanie učebníc v Českej republike. Vo všeobecnosti, učebnice musia byť v súlade s výučbovými cieľmi definovanými v školskom zákone, rámcovom vzdelávacom programom a ostatnou legislatívou. Zodpovednosť vydavateľov nie je definovaná.
3. Ministerstvo udelí alebo zruší schvaľovaciu klauzulu pre učebnice. V prípade učebníc so schvaľovacou doložkou kontrolu vykonávajú dvaja posudzovatelia (jeden z praxe a jeden akademický pracovník), ktorých vyberá a odmeňuje ministerstvo.
4. Školy si vyberajú učebnice (so schvaľovacou doložkou) a financujú ich z vlastných rozpočtov (položka iné neinvestičné náklady).

⁷ Školský zákon. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561> [cit. 7.11.2018].

⁸ Doložka. Dostupné na internete: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/schvalovaci-dolozky-ucebnic-2013> špeciálne [Směrnice.doc](#). [cit. 7.11.2018].



Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon

§ 27

Učebnice, učební texty, školní potřeby

(1) Ministerstvo uděluje a odnímá učebnicím a učebním textům pro základní a střední vzdělávání schvalovací doložku na základě posouzení, zda jsou v souladu s cíli vzdělávání stanovenými tímto zákonem, rámcovými vzdělávacími programy a právními předpisy. Učebnicím a učebním textům pro zdravotnické obory středních škol ministerstvo uděluje a odnímá schvalovací doložku v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví. Seznam učebnic a učebních textů, kterým byla udělena schvalovací doložka, zveřejňuje ministerstvo ve Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "Věstník") a způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(2) Školy mohou při výuce kromě učebnic a učebních textů uvedených v seznamu podle odstavce 1 používat i další učebnice a učební texty, pokud nejsou v rozporu s cíli vzdělávání stanovenými tímto zákonem, rámcovými vzdělávacími programy nebo právními předpisy a pokud svou strukturou a obsahem vyhovují pedagogickým a didaktickým zásadám vzdělávání. O použití učebnic a učebních textů podle věty první rozhoduje ředitel školy, který zodpovídá za splnění uvedených podmínek.

(3) Žákům základních škol a dětem zařazeným do přípravných tříd (§ 47) jsou bezplatně poskytovány učebnice a učební texty uvedené v seznamu podle odstavce 1. Žáci prvního ročníku základního vzdělávání a děti zařazené do přípravných tříd tyto učebnice a učební texty nevracejí, žáci ostatních ročníků základního vzdělávání jsou povinni učebnice a učební texty vrátit nejpozději do konce příslušného školního roku.

(4) Žákům středních škol, kteří plní povinnou školní docházku, a žákům uvedeným v § 16 odst. 9 větě první, kteří se vzdělávají ve středních školách, jsou bezplatně poskytovány učebnice a učební texty uvedené v seznamu podle odstavce 1. Tyto učebnice a učební texty jsou žáci povinni vrátit nejpozději do konce příslušného školního roku.

(5) Ředitel střední školy zřizuje fond učebnic a učebních textů, a to nejméně pro 10 % žáků střední školy; tyto učebnice a učební texty jsou bezplatně zapůjčovány žákům s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, žákům s postavením azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany nebo účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky, žákům v hmotné nouzi (4), jakož i v dalších případech hodných zvláštního zřetele..

(6) Žákům přípravných tříd základních škol, přípravného stupně základní školy speciální, prvního ročníku základního vzdělávání, žákům základního vzdělávání podle § 46 odst. 3 a žákům uvedeným v § 16 odst. 9 větě první, kteří jsou žáky základní školy, jsou bezplatně poskytovány základní školní potřeby. Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem rozsah tohoto bezplatného poskytování základních školních potřeb.

Estónsko

1. Článok 20 *zákona o základných a stredných školách* je najdôležitejším zdrojom, ktorý upravuje záležitosti okolo literatúry na vzdelávanie. V skratke – môžu sa vydávať rôzne učebnice na rovnaký predmet od rôznych vydavateľov.

V článku 20 ods. 3 sa uvádza, že požiadavky stanovené na vzdelávaciu literatúru, minimálne požiadavky na posudzovanie a posudzovateľov vzdelávacej literatúry a typy základnej vzdelávacej literatúry, ktoré štát zabezpečuje podľa stupňa vzdelávania a predmetu, ustanoví minister zodpovedný za danú oblasť. Nariadenie, ktorým sa toto stanovuje, je k dispozícii v estónskom jazyku.⁹

Učebnice teda musia byť v súlade s národnými učebnými osnovami a s technickými požiadavkami stanovenými zákonom.

Požiadavky na postup posudzovania a na posudzovateľov vzdelávacej literatúry sú napríklad:

- vydavateľ musí zabezpečiť minimálne dva posudky; každá časť učebnice, zošita atď. sa musí prehodnotiť samostatne.
- recenzent musí posúdiť, či učebnica spĺňa požiadavky (je v súlade s vnútroštátnymi učebnými osnovami, neobsahuje stereotypy, zodpovedá veku žiakov, podporuje aktívne metódy učenia atď.).
- recenzent môže byť učiteľ, vedec, špecialista na príslušný predmet. Požaduje sa, aby aspoň jeden posudzovateľ bol učiteľom v danom stupni vzdelávania.

Vzdelávacia literatúra musí byť zaregistrovaná v estónskom vzdelávacom informačnom systéme. Jedna jeho časť je venovaná vzdelávacej literatúre (formou podregistru). Vydavateľ tu zaregistruje údaje o vzdelávacej literatúre, ktoré spĺňajú požiadavky stanovené v nariadení ministra.

Vydavateľ vzdelávacej literatúry je zároveň povinný sprístupniť vzdelávaciu literatúru v súlade s národnými učebnými osnovami aj digitálne na portáli vedenom Ministerstvom školstva a výskumu za podmienok a v súlade s postupom dohodnutým medzi ministerstvom a vydavateľom.

2. **Študijnú literatúru môže vydávať ktorékoľvek vydavateľstvo.** Ministerstvo školstva a výskumu podľa zákona priamo organizuje prípravu študijných plánov,

⁹ Nariadenie. Dostupné na internete: <https://www.riigiteataja.ee/akt/103092013040?leiaKehtiv> [cit. 7.11.2018].

študijných modulov pre verejné vzdelávacie inštitúcie (okrem vysokých škôl) a študijných materiálov pre študentov so špeciálnymi potrebami, a stanovuje tiež požiadavky na vzdelávaciu literatúru s cieľom zabezpečiť súlad s národnými učebnými osnovami.

3. Podľa § 20 *Zákona o základných školách a stredných školách* ministerstvo školstva a výskumu zabezpečí podľa stupňa a predmetu dostupnosť základnej vzdelávacej literatúry potrebnej na zvládnutie národných učebných osnov. Školy si môžu slobodne vybrať literatúru požadovanú v každom stupni na naplnenie školských osnov.
4. Školy nakupujú vzdelávaciu literatúru z prostriedkov pridelených zo štátneho rozpočtu.

Fínsko

Fínska školská správa je založená na decentralizácii a delegovaní povinností a právomocí. Poskytovanie základného vzdelania sa riadi legislatívou, národnými základnými učebnými osnovami a miestnymi učebnými osnovami. Primárnym je *zákon o základnom vzdelávaní*.¹⁰ Spolu s ďalšími normami obsahuje o. i. ustanovenia o všeobecných cieľoch, o predmetoch výučby, jazyku výučby, hodnotenie výsledkov, ako aj práva a povinnosti žiakov.

Tzv. *Jadro učebných osnov základného vzdelávania* je pre školy kľúčovou normou. Určuje oblasti, ktoré sú rozhodujúce z hľadiska vzdelávania a výučby: ciele a základné hodnoty primárneho vzdelávania, štruktúra výučby, princípy týkajúce sa koncepcie učenia, učebné prostredie, operačnú kultúru a pracovné metódy, ciele a kľúčové obsahy témy a medzipredmetové témy, ako aj záležitosti týkajúce sa usmerňovania poradenstva, podpory poskytovanej žiakom, hodnotenia, dobrých podmienok pre žiakov a spolupráce medzi domácnosťou a školou.

Základné učebné osnovy vypracúva **Fínska národná agentúra pre vzdelávanie** (Finnish National Agency for Education, EDUFI)¹¹. Je to národná rozvojová agentúra zodpovedná za rozvoj vzdelávania a odbornej prípravy, vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

¹⁰ Dostupné na internete: <http://ncee.org/2017/01/finland-basic-education-act-1998/>; <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1998/en19980628.pdf> [cit. 7.11.2018].

¹¹ Dostupné na internete: <https://www.oph.fi/english> [cit. 7.11.2018].

a celoživotného vzdelávania, ako aj za podporu internacionalizácie. EDUFI je podriadená Ministerstvu školstva a kultúry a jej úlohy a organizácia sú stanovené v legislatíve.

Zodpovednosť za poskytovanie vzdelávania a realizáciu cieľov stanovených pre túto oblasť spočíva na miestnych orgánoch.

Učebnice nie sú preverované ani vyberané na národnej úrovni: školy a učitelia môžu slobodne využívať učebné materiály a vyučovacie metódy, ktoré uprednostnia. Variabilnosť učebníc jedného predmetu nie je obmedzená. Fakticky sú učebnice a iné učebné materiály významnou zložkou podnikania fínskych vydavateľstiev.

Francúzsko

1. Francúzske právne predpisy nestanovujú osobitné obmedzenia vydávania učebníc rôznymi vydavateľstvami.

Právna definícia učebnice je stanovená vyhláškou č. 2004-922 z 31. augusta 2004:

„Za učebnice sú považované v zmysle ods. 4 čl. 3 zákona z 10. augusta 1981 príručky a návody, rovnako ako pracovné zošity a úlohy..., pravidelne používané v rámci základných, stredných a prípravných škôl, ... navrhnuté tak, aby spĺňali predtým príslušným ministerstvom definovaný alebo schválený program.

Ročník alebo úroveň by mala byť vytlačená na obálke alebo na titulnej strane knihy.“

2. Niektoré vydavateľstvá sa špecializujú na vydávanie učebníc, nemajú však delegované zo strany štátu nijaké špeciálne oprávnenia. Učebnice píšú a pripravujú tímy autorov združujúce odborníkov v danej oblasti, učiteľov z praxe a zamestnancov ministerstva školstva (inšpektori, vzdelávací poradcovia).
3. Výber učebných pomôcok, vrátane učebníc, je zodpovednosťou učiteľa.
4. Na základných školách (prvý stupeň) sú školské učebnice financované obcami, na ďalších stupňoch sú teoreticky náklady znášané rodinami, ale v skutočnosti tieto výdavky alebo ich časť dotujú regionálne rady.

Grécko

Dané otázky má v kompetencii **Inštitút vzdelávacej politiky** (Institouto Ekpedeftikis Politikis, IEP)¹² Ministerstva školstva, vedy a náboženských záležitostí¹³.

1. Podľa článku 16 ústavy „*všetci Gréci majú právo na bezplatné vzdelávanie na všetkých úrovniach v štátnych/verejných školách*“. Ako je uvedené v zákone č. 1566/1985 (Vládny vestník, zv. A167/30.9.1986), článok 2, „*primárne a sekundárne vzdelanie poskytuje štát zdarma. Učebnice a učiteľské knihy sa študentom a učiteľom poskytujú bezplatne*“. Inštitút vzdelávacej politiky (IEP) je podľa zákona č. 3966/2011 (Vládny vestník, zv. A 118/24.5.2011), výkonným orgánom vo veciach týkajúcich sa základného a stredoškolského vzdelávania, ako aj prechodu zo stredoškolského na vyššie/terciárne vzdelávanie. IEP o. i. radí ministrovi školstva vo veci „...*učebných plánov základných a stredných škôl, učebníc a iných učebných pomôcok*“ (čl. 2, ods. 3). V tomto kontexte je IEP zodpovedný za autorstvo učebníc, pričom reguluje proces ich tvorby buď **prostredníctvom výberového konania, alebo priamym pridelením**. IEP je tiež zodpovedný za hodnotenie učebníc napísaných na každú tému výbormi zriadenými na tento účel a príslušnými vedeckými jednotkami IEP. Rada riaditeľov, berúc do úvahy správy z týchto jednotiek, doručuje svoje konečné odporúčanie (alebo stanovisko IEP) ministrovi školstva, výskumu a náboženských záležitostí.

Školské učebnice, ktoré sa vydávajú s ohľadom na predmet, ročník a stupeň vzdelania podľa schválených učebných osnov, sa bezplatne poskytujú verejným školám v celej krajine a ich používanie je **spoločné pre všetkých študentov, ktorí navštevujú rovnakú triedu**. Tie isté knihy sa používajú aj v súkromných školách.

Okrem učebníc pre verejné školy, ktoré sú k dispozícii všetkým žiakom tej istej triedy, je v rámci aktivít „digitálnej školy“ poskytovaný digitálny vzdelávací obsah základného a stredoškolského vzdelávania aj na vhodne a primerane navrhnutých webových stránkach Ministerstva školstva, vedy a náboženských záležitostí.¹⁴ Táto webová stránka je obojsmerným kanálom komunikácie a podpory výučby, keďže učitelia a školy majú možnosť nahráť svoj vlastný výučbový materiál. V rámci prebiehajúcej reformy základných a stredných vzdelávacích učebných osnov, všeobecných aj odborných, narastá podpora nových otvorených a flexibilných učebných osnov,

¹² Dostupné na internete: <http://iep.edu.gr/en/>; <http://www.schoolleadership.eu/portal/partner/institute-educational-policy> [cit. 7.11.2018].

¹³ Dostupné na internete: <http://www.minedu.gov.gr/> [cit. 7.11.2018].

¹⁴ Dostupné na internete: <http://dschool.edu.gr> [cit. 7.11.2018].

ktoré sa usilujú prehliť slobodu učiteľov a uvoľniť pedagógom zviazané ruky ohľadom používania výlučne jednej konkrétnej učebnice.

2. Publikovanie a distribúcia učebníc je centralizovaná a riadená inštitútom **Computer Technology Institute and Press (CTI)**,¹⁵ výskumnou a technologickou inštitúciou pod dohľadom Ministerstva školstva, vedy a náboženských záležitostí, založenou už v roku 1985. CTI, novošpecifikovaný zákonom č. 3966/2011 (Vládny vestník, zv. A118/24.5.2011), je technologickým pilierom podpory informačných a komunikačných technológií vo vzdelávaní a publikačným orgánom gréckych učebníc a elektronických vzdelávacích materiálov.

Vydavateľské oddelenie CTI zahŕňa vo svojich hlavných aktivitách organizáciu, prevádzku, riadenie a koordináciu, ako aj využívanie infraštruktúry, zdrojov a práv duševného vlastníctva súvisiacich s produkciou, distribúciou a marketingovými publikáciami v tlačenej a elektronickej forme pre vzdelávanie (napríklad vydávanie učebníc na základe rozhodnutia ministerstva školstva a bezplatná distribúcia všetkým verejným základným a stredným školám v Grécku a vzdelávacím útvarom v zahraničí).

3. Záverečné slovo pri výbere / schválení spoločnej učebnice pre daný predmet v danom ročníku patrí ministerstvu školstva, po zhodnotení materiálu a následnej správe predloženej zo strany IEP.
4. Všetky učebnice sú k dispozícii bezplatne všetkým študentom krajiny a na všetkých úrovniach vzdelávania. Prostriedky na tento účel pochádzajú z bežného rozpočtu, ako aj z programu verejných investícií Ministerstva školstva, vedy a náboženských záležitostí.

¹⁵ Dostupné na internete: <http://www.cti.gr/en/> [cit. 7.11.2018].

Holandsko

1. V Holandsku je výroba, distribúcia a predaj učebných materiálov **komerčnou, obchodnou činnosťou**.
2. Vzdelávacie centrum pre výučbové zdroje (Knowledge Centre for Teaching Resources, KCL), ktoré spadá pod Holandský inštitút pre rozvoj učebných osnov (Netherlands Institute for Curriculum Development, [SLO](#))¹⁶, pomáha školám vybrať si učebné materiály poskytnutím prehľadov všetkých učebníc a učebných materiálov dostupných pre základné vzdelávanie.

Základné a stredné školy, vrátane tých, ktoré poskytujú špeciálne vzdelávanie, nesú primárnu zodpovednosť za kvalitu výučby; svoj systém zabezpečenia kvality opisujú vo vlastnom prospekte a školskom pláne.

Externé hodnotenie škôl vykonáva [inšpektorát školstva](#),¹⁷ čiastočne autonómny orgán spadajúci pod ministerstvo školstva, kultúry a vedy. Štatutárne úlohy školiteľov inšpektorov a parametre kvality a dohľadu sú stanovené v zákone o inšpekcii vzdelávania. V rámci týchto zákonných parametrov je na samotných školách, aby stanovili svoje vlastné kvalitatívne ciele a normy a rozhodli, ako sa bude merať a hodnotiť kvalita. Inšpektorát na podklade sebahodnotenia škôl posúdi, či poskytované vyučovanie zodpovedá štandardom, berúc do úvahy výsledky skúšok, výročné správy a informácie, ktoré dostane priamo alebo sprostredkované.¹⁸

3. Školy si môžu slobodne vybrať svoje vlastné vyučovacie metódy a materiály. Učebné materiály sú majetkom školy. Neexistujú žiadne podrobné predpisy týkajúce sa týchto materiálov.

Národné expertízne centrum (National Expertise Centre, NEC) vydáva príručku pre učebné materiály, ktorú školy môžu používať na porovnanie existujúcich a nových produktov. NEC je súčasťou Národného inštitútu pre rozvoj učebných osnov.

4. Učebnice sú financované zo strany vlády. Školské rady dostávajú od vlády blokový grant na pokrytie svojich personálnych a prevádzkových nákladov. Financovanie

¹⁶ Dostupné na internete: <http://www.slo.nl/> [cit. 7.11.2018].

¹⁷ Dostupné na internete: <https://english.onderwijsinspectie.nl/> [cit. 7.11.2018].

¹⁸ Eurydice – Holandsko. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-primary-education-32_en [cit. 7.11.2018].

základného vzdelania sa riadi zákonom o základnom vzdelávaní z roku 1998.¹⁹ Od školského roku 2009/2010 dostávajú stredné školy od vlády prostriedky na potrebné učebnice a učebné materiály a bezplatne ich poskytujú žiakom v súlade s čl. 6 zákona o stredoškolskom vzdelávaní.²⁰

Chorvátsko

1. Na rovnaký kurz a / alebo predmet sa môžu vydať rôzne učebnice. Od augusta 2018 Ministerstvo vedy a školstva poskytuje verejnú konzultáciu k novému zákonu o učebniciach pre základné a stredné školy.
2. Učebnice publikujú najmä súkromní vydavatelia a musí ich schváliť Ministerstvo vedy a školstva.
3. Expertné výbory (traja členovia) zložené z učiteľov a odborníka na daný predmet (vedca) sú pre každý jednotlivý predmet vymenovaní/zvolení ministerstvom pre vedu a vzdelávanie. Schválenie učebníc sa vykonáva so zreteľom na jednotlivé prvky a podľa nástrojov na hodnotenie učebníc v súlade s učebnými osnovami, štandardnými učebnicovými štandardami a vzdelávacími programami. **Konečné rozhodnutie o tom, ktorá (schválená) učebnica sa bude používať, je na učiteľoch jednotlivých predmetov v každej škole.**
4. Chorvátska vláda poskytuje finančnú pomoc, t. j. 50% dotáciu na nákup učebníc (vrátane pracovných zošitov / cvičebníc) pre študentov základných a stredných škôl pochádzajúcich z rodín, ktoré dostávajú určitú formu sociálneho zabezpečenia. Navyše, finančnú pomoc na nákup učebníc pre študentov základných a stredných škôl poskytujú viaceré kraje, mestá a obce.

¹⁹ Dostupné na internete: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0003420/2017-01-01> [cit. 7.11.2018].

²⁰ Dostupné na internete:

http://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/TitelIII/AfdelingI/HoofdstukI/1/Artikel6e/geldigheidsdatum_28-07-2015 [cit. 7.11.2018].

Island

1. Jednou z hlavných úloh [Riaditeľstva pre vzdelávanie](#)²¹ ako štátnej inštitúcie je poskytovať kvalitné vzdelávacie materiály pre žiakov povinných škôl (od 7 do 16 rokov) v súlade s vnútroštátnymi osnovami, vydanými Ministerstvom školstva, vedy a kultúry²², ako aj prijímať a uverejňovať pravidlá distribúcie vzdelávacích materiálov.
[Zákon o Riaditeľstve pre vzdelávanie č. [91/2015](#), čl. 5, 6.²³]
2. Riaditeľstvo môže delegovať na iné zmluvné strany úlohy, ktorými je poverené.
3. Každá škola si môže vybrať svoje vlastné učebné materiály, ako aj vyučovacie metódy, a to tak, aby spĺňali požiadavky opísané v národnej príručke pre učebné osnovy vydané Ministerstvom školstva, vedy a kultúry.
4. Riaditeľstvo pre vzdelávanie poskytuje žiakom povinných škôl učebnice bezplatne. Žiaci stredných škôl musia za svoje učebnice platiť.

Litva

Postup hodnotenia učebníc bol nanovo definovaný v roku 2016, avšak vychádza z pôvodného postupu a nedošlo v ňom k zásadnejším zmenám. Schválilo ho Centrum pre rozvoj vzdelávania v rámci Ministerstva školstva a vedy (ďalej Centrum).²⁴

²¹ Dostupné na internete: <https://mms.is/directorate-education> [cit. 7.11.2018].

²² Dostupné na internete: <https://www.government.is/ministries/ministry-of-education-science-and-culture/> [cit. 7.11.2018].

²³ Dostupné na internete: <https://www.government.is/media/menntamalaraduneyti-media/media/frettatengt2016/Thyding-log-um-Menntamalastofnun-juli-2016.pdf> [cit. 7.11.2018].

²⁴ Odkazy na právne akty týkajúce sa postupu hodnotenia učebníc (iba v litovčine): Dostupné na internete: <https://www.upc.smm.lt/teise/failai/2016-02-29-Vadovelio-bendrojo-turinio-apraso-patvirtinimas.pdf> [cit. 7.11.2018].
http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/vadoveliai/1_Bendrojo_ugdymo_dalyku_vadoveliu_ir_mokymo_priemoniu_atitikties_teises_aktams_ivertinimo_ir_aprupinimo_jais_tvarkos_aprasas.pdf [cit. 7.11.2018].
http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/vadoveliai/2_Bendrojo_ugdymo_dalyku_vadoveliu_turinio_vertinimo_tvarkos_aprasas.pdf [cit. 7.11.2018].

Dalo by sa zhrnúť, že situácia v Litve je dvojaká. Na jednej strane sú evaluované učebnice (bod 1), na strane druhej učebnice vydávané slobodne rôznymi vydavateľstvami (bod 2), pričom školy majú na výber spomedzi nich.

1. Učebnice pre školy základného a stredoškolského vzdelávania sa hodnotia podľa *Postupu poskytovania učebníc pre školy* v súlade s právnymi predpismi schválenými Ministerstvom školstva a vedy v roku 2011 a *Postupu hodnotenia učebníc* Centrom v roku 2012.

Centrum je zodpovedné za hodnotenie obsahu učebníc. Centrum nakupuje služby hodnotiteľov v súlade s postupmi verejného obstarávania. Posudzovateľ hodnotí obsah učebnice a pripraví recenziu vo forme schválenej centrom. Posudzovateľ musí tiež poskytnúť informácie o vhodnosti učebnice na rozvíjanie zručností, zhodnotiť možnosti personalizácie procesu vzdelávania a adaptácie materiálu na rôzne štýly učenia a žiakov rôzneho veku, ako aj **súlad učebnice so základnými hodnotami demokratickej spoločnosti**.

Vydavateľ musí tiež poskytnúť osvedčenie vydané litovskou štátnou jazykovou komisiou, ktoré potvrdzuje, že **jazyk učebnice spĺňa požiadavky Jazykovej komisie**. Potom je **učebnica zaradená do databázy učebníc**.

Centrum pripravuje zoznam platných učebníc a uverejňuje ho v databáze učebníc.

Neexistujú obmedzenia, pokiaľ ide o počet rozličných učebníc na rovnaký predmet. (Např. učebníc dejín v 12. stupni je 20, v 11. stupni 19.)

2. Učebnice môže vydať **ktorékoľvek vydavateľstvo**. Vydavatelia si môžu slobodne zistiť dopyt po učebniciach na konkrétne predmety či kurzy. Majú tendenciu pripravovať niekoľko alternatívnych učebníc na každý predmet a usilujú sa presvedčiť školy, aby ich zakúpili z prostriedkov vyčlenených zo štátneho rozpočtu prostredníctvom financovania na žiaka.

Zodpovednosť vydavateľstiev za kvalitu a vhodnosť nie je právne regulovaná. Môžu vydať učebnice bez predošlého posúdenia a súhlasu a ponúknuť ich školám. Ministerstvo školstva a vedy nezodpovedá za kvalitu. Vydavatelia sa zapájajú do súťaže usilujúc sa propagovať svoje učebnice a presvedčiť školy, aby ich zakúpili.

3. Školská administratíva vymenuje učiteľskú metodickú skupinu, ktorá má možnosť výberu učebníc. Školy si môžu kúpiť učebnice schválené expertnými hodnotiteľmi

a tie, ktoré sú voľne vybrané bez predchádzajúceho hodnotenia. Odhadovaná životnosť učebnice je štyri roky. Postup nákupu (frekvencia a množstvo) nie je regulovaný.

V súlade s rámcom všeobecných učebných osnov sa učitelia môžu slobodne rozhodnúť, aké vyučovacie metódy si vyberú. V základnom vzdelávaní učitelia používajú učebnice alebo súbory učebníc odporúčané ministerstvom školstva a vedy; majú úplnú voľnosť pri výbere dodatočných učebných materiálov a pomôcok. Triedy v primárnom stupni vzdelávania používajú špeciálne učebnice prezentujúce odlišné koncepty v hudbe, matematike, materinskom jazyku, umení, vnímaní a pochopení sveta, v etike alebo náboženstve. Študenti si môžu vybrať učebnice alebo súbory učebníc a predložiť návrhy týkajúce sa výberu školskej rade. Voľbu doplnkových učebných pomôcok – beletria, príručky, slovníky, encyklopédie, časopisy, audio / video / počítačové materiály atď. – uskutočňujú učitelia a žiaci, berúc do úvahy úroveň pokroku a dosiahnutých výsledkov študentov, ich potreby a možnosti.²⁵

4. Učebnice a ostatné učebné materiály (tlačené alebo digitálne prostriedky, materiály a zariadenie pre pracoviská, nábytok, laboratórne vybavenie atď.) sa zvyčajne nakupujú z prostriedkov pridelených zo štátneho rozpočtu. Žiaci používajú bezplatné učebnice, pracovné zošity si zakupujú sami. Učitelia majú knihy učiteľov. Ak nie je dostatok peňazí na nákup učebníc z finančných prostriedkov vyčlenených zo štátneho rozpočtu, školská správa zvyčajne žiada rodičov žiakov, aby si kúpili určité učebnice a iné učebné materiály z osobných prostriedkov.

Lotyšsko

1. Postupy schvaľovania učebníc pre školy základného a stredoškolského vzdelávania upravuje nariadenie vlády č. 894 zo dňa 17. septembra 2013 (*Postup hodnotenia a potvrdenia súladu študijnej literatúry s národnou normou základného vzdelávania a štátnym štandardom všeobecného stredoškolského vzdelávania*)²⁶. Neexistujú žiadne osobitné predpisy na vydávanie učebníc.

²⁵ Eurydice – Litva. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-primary-education-27_en [cit. 7.11.2018].

²⁶ Dostupné na internete: <https://likumi.lv/doc.php?id=260201> [cit. 7.11.2018].

2. Trh s učebnicami funguje ako slobodná súťaž, ktorú sleduje Lotyšská rada pre hospodársku súťaž.
3. Podľa § 4 nariadenia vlády, súlad publikácie so štandardom na podklade žiadosti autora alebo vydavateľa publikácie – fyzickej alebo právnickej osoby alebo združenia takýchto osôb – vyhodnocuje a schvaľuje Národné centrum pre vzdelávanie (NCE)²⁷ ako inštitúcia verejnej správy priamo podriadená ministrovi školstva a vedy.
4. *Školský zákon*²⁸ určuje financovanie študijnej literatúry a ďalších študijných pomôcok takto:

§ 59: (2¹) *Nákup študijnej literatúry, metodických pomôcok, dodatkovej (referenčnej) literatúry a digitálnych študijných pomôcok a zdrojov (elektronické vydania) zodpovedajúcich smerniciam pre Štátnu predškolskú výchovu a Štátnym štandardom základného vzdelávania a všeobecného stredoškolského vzdelávania sú pre **súkromné** vzdelávacie inštitúcie financované z prostriedkov štátneho rozpočtu a z vyčlenených grantov zo štátneho rozpočtu.*

§ 60: (3¹) *Nákup študijnej literatúry, metodických pomôcok, dodatkovej (referenčnej) literatúry a digitálnych študijných pomôcok a zdrojov (elektronické vydania) zodpovedajúcich smerniciam pre Štátnu predškolskú výchovu a Štátnym štandardom základného vzdelávania a všeobecného stredoškolského vzdelávania sú pre **štátne a miestne** vzdelávacie inštitúcie financované z prostriedkov štátneho rozpočtu a z vyčlenených grantov zo štátneho rozpočtu.*

Luxembursko

1. Neexistuje žiadna legislatíva, ktorá by stanovila postup vydávania školských učebníc. Napriek tomu existuje ústredná administratíva nazvaná SCRIPT²⁹, ktorá má na starosti:
 - koordináciu, podporu, hodnotenie projektov na prípravu učebných materiálov tým, že zabezpečuje prostriedky a metodickú podporu pre pracovné skupiny vymenúvané ministrom;

²⁷ Dostupné na internete: <https://visc.gov.lv/en/> [cit. 7.11.2018].

²⁸ Dostupné na internete: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/50759-education-law> [cit. 7.11.2018].

²⁹ Dostupné na internete: <https://portal.education.lu/script/> [cit. 7.11.2018].

- spoluprácu s Luxemburskou univerzitou, ako aj s národnými a medzinárodnými organizáciami a partnermi pri ich úlohách týkajúcich sa rozvoja didaktických materiálov.

SCRIPT konceptualizuje a rozvíja okrem iného inovatívne vyučovacie materiály založené na komunikačnom a zábavnom prístupe v kontexte viacjazyčnej výučby od raného veku. V roku 2017 vyvinul SCRIPT 15 učebníc.

Na stredných školách, keďže mnohé učebnice si vyberajú samotné školy, popri ponuke učebníc zo zahraničia, sa môže stať, že sa pre rovnaký predmet používajú v rôznych školách rôzne učebnice.

2. V Luxembursku pochádza veľká väčšina používaných učebníc z vydavateľstiev zo zahraničia (najmä z Francúzska a Nemecka). Niektoré vydáva ministerstvo školstva. Aj z tohto dôvodu neexistuje žiadne špecializované vydavateľstvo pre učebnice na národnej úrovni, a neexistuje ani právny predpis upravujúci dohľad nad prípravou učebníc.
3. Pre základné školy odporúča ministerstvo školstva, ktoré učebnice sa budú používať. V prípade stredných škôl ministerstvo školstva odporúča niektoré učebnice, ktoré je možné použiť, ale samotné školy si môžu nakoniec vybrať slobodne.
4. Na základnej škole sú učebnice bezplatné, financované obcami alebo štátom (článok 5 zákona z 6. februára 2009 o organizácii základného vzdelávania).

Nedávno sa presadila politická vôľa poskytnúť bezplatné učebnice aj študentom stredných škôl. Toto nadobudlo platnosť od začiatku školského roka 2018/2019. Odvtedy sú povinné učebnice zahrnuté do vzdelávacieho programu schváleného ministerstvom financované štátom a pre študentov voľne dostupné.

Maďarsko

1. V Maďarsku sa postupy uverejňovania a schvaľovania učebníc upravujú:
 - [Zákomom CCXXXII z roku 2013](#) o poskytovaní učebníc pre školské vzdelávanie;

- [Ministerským výnosom 17/2014. \(III. 12.\)](#) Ministerstva ľudských kapacít o pravidlách registrácie, dotovania a obstarávania učebníc;
- [Ministerským Výnosom 14/2015 \(III. 13.\)](#) Ministerstva ľudských kapacít o určení stropu spotrebiteľských cien učebníc verejných škôl.³⁰

Knihu možno deklarovat' ako učebnicu na báze oficiálneho postupu (Procedúra deklarovania učebnice). Postup môže byť iniciovaný na žiadosť právnickej osoby, ktorá vykonáva činnosti zamerané na vydávanie kníh, ministrom zodpovedným za školstvo a ministrom zodpovedným za odborné vzdelávanie a prípravu. Právnická osoba, ktorá vykonáva činnosti vydávania kníh, však môže podať žiadosť len vtedy, ak minister dá výzvu na vypracovanie učebnice. Výnimkou je Eszterházy Károly Univerzita³¹, ktorá je v mene štátu zodpovedná za vypracovanie a vydávanie učebníc. Prakticky to znamená, že súkromní vydavatelia sa môžu zúčastniť na procedúre až po ministerskej výzve.

Školský úrad rozhodne, či sa kniha kvalifikuje ako učebnica. Úrad určí odborníkov, aby vytvorili stanovisko k predloženej knihe. V priebehu konania sa skúma:

- či je kniha vhodná na vyučovanie obsahu syláb daného predmetu, v súlade s požiadavkami národného základného študijného plánu;
- či kniha zaručuje vypracovanie špecializovaného odboru štúdia na primeranej úrovni, vedeckým, autentickým a objektívnym spôsobom;
- či kniha prenáša poznatky v súlade s pedagogickými metódami vhodnými pre cieľové vekové skupiny.

Okrem toho sa knihy posudzujú z hľadiska vedeckej správnosti, objektivity, štýlu a používania jazyka a technického dizajnu.

Ak orgán schváli knihu ako učebnicu, vydaná licencia je platná päť rokov. Úrad zverejňuje zoznam licencovaných učebníc. Zoznam nesmie obsahovať viac ako dve učebnice na jeden predmet každého ročníka.

³⁰ Dostupné na internete: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300232.tv> [cit. 7.11.2018].
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1400017.emm> [cit. 7.11.2018].
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1500014.EMM&searchUrl=/jogszabaly-kereso%3Fkif%3D98/8/EK%26pagenum%3D25> [cit. 7.11.2018].

³¹ Dostupné na internete: <https://www.uni-eszterhazy.hu/en> [cit. 7.11.2018].

2. Učebnice môžu vydávať ktorékoľvek vydavateľstvá, ak boli schválené v Procedúre deklarácie.
3. Školy majú právo vybrať si medzi schválenými učebnicami v súlade so svojím vzdelávacím a pedagogickým programom. Od roku 2013 je objednávanie a obstarávanie učebníc a organizácia doručovania do škôl verejnou úlohou. Vykonáva ju štát prostredníctvom neziskovej obchodnej organizácie s názvom Kőnyvtárellátó (KELLO).³²
4. Cieľom vlády je, aby v nadchádzajúcich rokoch dostávali všetci študenti učebnice bezplatne. V súčasnosti majú všetci študenti 1. až 9. ročníka nárok na bezplatné učebnice.

Okrem toho sú učebnice bezplatné pre študentov:

- s dlhodobými chorobami alebo so špeciálnymi vzdelávacími potrebami,
- ktorí žijú v rodinách s tromi alebo viacerými deťmi,
- ktorí pravidelne dostávajú podporu na ochranu detí alebo ktorí majú viac ako 18 rokov a sami majú nárok na rodinné prídavky.

Nemecko

V Nemecku má výlučnú právomoc v oblasti vzdelávania a školského systému 16 federálnych krajín (Länder). Preto môže mať každý federálny štát vlastné predpisy. Školské zákony krajiny sa podobajú štruktúrou a obsahom, čiastočne však existujú aj výrazné rozdiely v jednotlivých ustanoveniach. Nasledujúca odpoveď sa sústreďuje na školské zákony krajín Bavorsko, Bádensko-Württembersko a Berlín.³³

1. Vo všeobecnosti sú v krajinách zodpovedné za schvaľovanie učebníc pre školy základného a stredoškolského vzdelávania ministerstvá školstva a kultúrnych záležitostí

³² Dostupné na internete: <http://www.kello.hu/> [cit. 7.11.2018].

³³ Školské zákony nemeckých federálnych štátov. Dostupné na internete: <https://www.kmk.org/>; <http://www.gesetze-bayern.de/>; <http://www.berlin.de> [cit. 7.11.2018].

V Bavorsku o tom vypovedá čl. 51 školského zákona. Postup schvaľovania je upravený v nariadení o učebnom materiáli.³⁴

V štáte Bádensko-Württembersko sa na tento účel zriadil osobitný orgán verejnej moci Krajinský inštitút pre vývoj učebníc (Landesinstitut für Schulentwicklung).³⁵

Štát Berlín zrušil formálny postup hodnotenia a schvaľovania učebníc. Namiesto toho, si každá školská rada učiteľov vyhodnocuje a vyberá učebnice sama (§3 Vyhlášky o učebných materiáloch – Lernmittelverordnung).³⁶

Vo všetkých štátoch môžu byť schválené rozličné učebnice pre rovnaký predmet.

2. Neexistujú žiadne obmedzenia vydavateľstiev ohľadne práva vydávať učebnice pre školy. Navyše, neexistuje legislatíva regulujúca dohľad nad prípravou učebných materiálov. Pokiaľ sú učebnice schválené príslušnými orgánmi, každé vydavateľstvo má možnosť zahrnúť ich do svojho edičného plánu. V praxi vládnu v súčasnosti na trhu tri veľké vydavateľstvá.
3. Pozri odpoveď na otázku 1.
4. Učebnice a iné učebné materiály, ktoré školské orgány bezplatne poskytujú, sú zvyčajne financované z prostriedkov vyčlenených z federálneho štátneho rozpočtu. Miera, do akej sú rodičia, zákonní zástupcovia alebo žiaci v zákonomnom veku povinní prispievať na financovanie týchto materiálov, sa líši od štátu k štátu.

Podľa čl. 21 zákona o školách v Bavorsku školské orgány sprístupňujú učebné materiály bezplatne ako výpožičku. Atlasy pre hodiny geografie, zbierky pre hodiny matematiky a fyziky, cvičebnice a písacie potreby musia zakúpiť rodičia, zákonní zástupcovia alebo žiaci v zákonomnom veku na vlastné náklady. V prípade, že dané osoby nemajú potrebné finančné prostriedky, aspoň atlasy a zbierky sa poskytnú zdarma.

Podľa § 94 ods. 1 Školského zákona štátu Bádensko-Württembersko musia školské orgány učebné materiály poskytovať ako výpožičky bezplatne. Neexistuje povinnosť spolupráci rodičov, zákonných zástupcov ani žiakov v zákonomnom veku. Napriek tomu majú možnosť

³⁴ Dostupné na internete: <https://www.verkuendung-bayern.de/kwmb1/jahrgang:2009/heftnummer:16/seite:301> [cit. 7.11.2018].

³⁵ Dostupné na internete: <https://www.ls-bw.de/Lde/Startseite/Ueber-uns> [cit. 7.11.2018].

³⁶ Dostupné na internete: <http://gesetze.berlin.de/jportal/?quelle=jlink&query=LernMV+BE&psml=bsbeprod.psml&max=true&aiz=true> [cit. 7.11.2018].

zakúpiť si učebnice na vlastné náklady. Učebné materiály musia byť k dispozícii bezplatne aj na trvalé použitie, ak účel výučby vylučuje spôsob pôžičky.

Berlínsky školský zákon (§ 50 ods. 2) uvádza, že učebnice musia byť k dispozícii ako výpožička. Rodičia alebo žiaci v zákonom veku sú povinní prispieť spoluplatbou. Maximálna výška príspevku nesmie presiahnuť 100 EUR ročne. Výnimka je možná, ak táto povinnosť predstavuje nadmerné finančné bremeno pre rodičov, zákonných zástupcov alebo žiakov. Školy majú tiež možnosť zriadiť fond učebných materiálov financovaný rodičmi, zákonnými zástupcami a žiakmi v zákonom veku. Pracovné materiály pre triedu sa poskytujú bezplatne okrem vecí, ktoré sa môžu použiť aj mimo učebne. Podrobnosti sú upravené v nariadení o učebných materiáloch.

Nórsko

1. Legislatívu o schvaľovaní učebníc zrušila vláda v júni 2000 a to bol koniec viac ako 100-ročnej tradície.³⁷ Dnes súťažia rôzne vydavateľstvá a vydávajú rôzne učebnice pre rovnaké predmety.
2. Ktokoľvek môže písať a vydávať učebnice pre základné a stredné vzdelávanie.
3. Učitelia si zvyčajne sami vyberajú učebné materiály a učebnice. Výber učebníc sa môže diať v spolupráci s ostatnými učiteľmi, vedením školy a / alebo vlastníkmi škôl.

Nórske riaditeľstvo pre vzdelávanie a odbornú prípravu³⁸ v súčasnosti vypracúva pre majiteľov škôl, vedenie škôl a učiteľov samostatné usmernenia na kritériá kvality a na spôsob, ako hodnotiť učebnice a digitálny materiál.³⁹ V roku 2018 boli publikované smernice pre matematiku a ďalej by sa mali vypracovať usmernenia pre iné predmety a kurzy.

Existujú však niektoré obmedzenia. Podľa zákona zo 17. júla 1998 č. 61 týkajúceho sa základného a stredného vzdelávania a prípravy (školský zákon), oddiel 9-4 **Učebnice a iné učebné pomôcky** (neoficiálny preklad):

³⁷ Prvá legislatíva pre schvaľovanie učebníc pre školy v Nórsku vznikla v roku 1889.

³⁸ Dostupné na internete: <https://www.udir.no/in-english/> [cit. 7.11.2018].

³⁹ Dostupné na internete: [RefLex – Veileder; https://reflex.udir.no/egenvurdering/oversikt?mode=Veileder](https://reflex.udir.no/egenvurdering/oversikt?mode=Veileder) [cit. 7.11.2018].

- *Na iných predmetoch ako na nórčine sa učebnice a iné učebné pomôcky môžu používať len vtedy, ak sú súčasne k dispozícii v oboch jazykových formách (Bokmål a Nynorsk) za rovnakú cenu. V osobitných prípadoch môže ministerstvo udeliť výnimku z tohto pravidla.*
- *Nórske učebnice a učebnice pre Laponcov a ekvivalentné digitálne učebné pomôcky, ktoré sa používajú v školách, musia byť v súlade s oficiálnou pravopisnou normou. Verzie Nynorsk sa musia zhodovať so štandardnou pravopisnou učebnicou (læreboknormalen). Výraz „učebnice“ sa tu vzťahuje na všetky tlačené učebné materiály, ktoré žiaci pravidelne používajú na dosiahnutie základných zručností.*
- *Materiály na predmet nórčina musia obsahovať dostatok zložiek v oboch formách nórčiny, aby sa žiaci naučili čítať tak Bokmål, ako aj Nynorsk.*
- *Slovníky určené na používanie v školách podliehajú schváleniu Nórskej jazykovej rady.*

4. Učebnice sa financujú z rozpočtu školy. V praxi to znamená, že učebnice a učebné materiály vo verejných školách sú financované z obcí na úrovni základných škôl a krajmi v stredoškolskom vzdelávaní.

Poľsko

1. V Poľsku sú zásady a postup schvaľovania učebníc pre školské použitie ustanovené:
 - v zákone o systéme školstva zo 7. septembra 1991, najmä články 22an-art. 22aq⁴⁰,
 - v nariadení ministra národného vzdelávania z 9. júla 2014 o schválení učebníc pre použitie v škole (DZ. U. 2014 poz. 909).⁴¹

Poľský systém vzdelávania je daný princípom plurality učebných osnov a učebníc. To poskytuje priestor rôznym autorom a vydavateľom. Existuje veľa rozličných učebníc na rovnaký predmet, ich počet nie je obmedzený. V súčasnosti musia byť učebnice schválené ministrom národného vzdelávania dostupné na trhu bez akejkoľvek zmeny najmenej po dobu troch rokov.

⁴⁰ Dostupné na internete: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=1> [cit. 7.11.2018].

⁴¹ Dostupné na internete: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20140000909> [cit. 7.11.2018].

2. Model distribúcie učebníc a vzdelávacích materiálov v Poľsku vychádza z princípu voľného trhu. Súkromné spoločnosti súťažia v oblasti výroby a distribúcie učebníc. Štát reguluje trh iba zavedením určitých zákonných obmedzení, preskúvaním kvality učebníc v súlade s hlavnými učebnými osnovami a monitorovaním finančných aspektov. Učebnice môže publikovať akékoľvek vydavateľstvo, avšak v posledných rokoch ovládla trh skupina troch najväčších vydavateľov: WSiP, Grupa Edukacyjna a Wydawnictwa Nowa Era, ktoré spoločne kontrolujú viac ako 70 % trhu školských učebníc.⁴²
3. Učítelia si môžu na používanie v školách vybrať z učebníc schválených ministrom národného vzdelávania. Riaditeľ školy uverejňuje zoznam učebníc chystaných na používanie v danej škole v nadchádzajúcom školskom roku do 15. júna predchádzajúceho školského roka.
4. Náklady na nákup učebníc dlhšiu dobu kryli rodičia žiakov. Výnimkou boli niektoré knihy v niektorých ročníkoch. Ceny učebníc neboli regulované ani subvencované vládou. V súčasnosti sa zavádza systém verejného financovania učebníc. Tieto zmeny sa realizujú s cieľom zabezpečiť podmienky, za ktorých sa uplatňuje ústavné právo na bezplatné vzdelávanie, ako aj spoločný a rovnocenný prístup k vzdelávaniu pre všetkých občanov.

V apríli 2018 bol vyhlásený vládny program „Dobrý štart“. Je zameraný na školské deti a ich rodičov a účinnosť nadobudol na jeseň 2018. Je to investícia do vzdelávania poľských detí. Peniaze sa vyčlenia na pokrytie nákladov na vzdelávanie, ako sú knihy a školské potreby. Navyše môže vždy na začiatku školského roka získať študent vo veku do 20 rokov alebo až do 24 rokov pri zdravotnom postihnutí benefit vo výške 300 zlotých netto vyplatený v jednej splátke.

⁴² Viac na:

- Open Educational Resources in Poland: Challenges and Opportunities, UNESCO Institute for Information Technologies in Education, UNESCO 2013. Dostupné na internete: <http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214727.pdf> [cit. 7.11.2018].
- E. Jabłońska-Stefanowicz, Polish textbook market (1970–2012): changes and tendencies, KNYGOTYRA, 2014/63. Dostupné na internete: <http://www.zurnalai.vu.lt/files/journals/51/articles/4009/public/62-76.pdf> [cit. 7.11.2018].

Portugalsko

1. S cieľom zabezpečiť vedeckú a pedagogickú kvalitu učebníc bol v roku 2006 vytvorený systém ich hodnotenia a certifikácie.

Odkazy na právne akty súvisiace s postupom hodnotenia učebníc:

- [Zákon č. 47/2006 z 28. augusta⁴³](#) – definuje systém hodnotenia, certifikácie a prijímania učebníc základného a stredoškolského vzdelávania, ako aj zásady a ciele, ktorými sa riadi sociálno-vzdelávacia pomoc pri zakúpení a požičiavaní učebníc.
- [Vyhláška č. 5/2014 zo 14. januára⁴⁴](#) – schvaľuje nové nariadenie v systéme hodnotenia, certifikácie a schvaľovania učebníc pre základné a stredoškolské vzdelávanie v súlade s ustanoveniami zákona č. 47/2006 z 28. augusta.
- [Vyhláška č. 11421/2014 z 11. septembra⁴⁵](#) – upravuje hodnotiace postupy a certifikáciu učebníc, termíny a hodnotiace kritériá na certifikáciu a aktualizuje kalendárium hodnotenia, certifikácie a schvaľovania učebníc.
- [Vyhláška č. 81/2014 z 9. apríla⁴⁶](#) – stanovuje postupy pre formálne odsúhlasenie a šírenie schválených učebníc, ktoré majú používať skupiny škôl a nezaradené školy, a stanovuje témy, v ktorých učebnice a iné učebné zdroje nepodliehajú schéme hodnotenia a certifikácie a u ktorých sa nestanovujú pravidlá formálneho schválenia, resp. sú nepovinné.

2. **Učebnice môže publikovať ktorékoľvek vydavateľstvo.** Vydavatelia si môžu slobodne zistiť dopyt po učebniciach na určité kurzy a predmety. Zvyknú pripravovať niekoľko alternatívnych učebníc na každý predmet.

Autori, vydavatelia alebo iné inštitúcie, ktoré sú na to zákonom oprávnené, môžu podľa článku 5 ods. 1 zákona č. 47/2006 predložiť hodnotenie učebníc pre proces ich certifikácie. Zodpovednosť vydavateľov za kvalitu a vhodnosť kníh nie je právne upravená. Môžu uverejňovať učebnice bez predchádzajúceho hodnotenia a schválenia a ponúkať ich školám. Ministerstvo vedy a vzdelávania nie je zodpovedné za kvalitu. Vydavatelia učebníc sa zapájajú do súťaže, ktorá sa snaží propagovať ich učebnice a presvedčiť školy, aby si ich zakúpili.

⁴³ Dostupné na internete: http://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ManuaisEscolares/2006_lei_47.pdf [cit. 7.11.2018].

⁴⁴ Dostupné na internete: http://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ManuaisEscolares/2014_decretolei_5.pdf [cit. 7.11.2018].

⁴⁵ Dostupné na internete: http://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ManuaisEscolares/2014_despacho_11421.pdf [cit. 7.11.2018].

⁴⁶ Dostupné na internete: http://www.dge.mec.pt/sites/default/files/ManuaisEscolares/2014_portaria_81.pdf [cit. 7.11.2018].

3. Prijímanie učebníc zo strany škôl a školských združení je v kompetencii Pedagogickej rady školských združení alebo nezaradených škôl, a to na základe návrhov oddelení osnov pre každú disciplínu. Pritom musí byť náležite odôvodnená v hodnotiacich sieťach vytvorených na tento účel ministerstvom školstva a vedy, s prihliadnutím na kalendárium stanovené Vyhláškou č. 11421/2014 z 11. septembra, zmenenou [Vyhláškou č. 15717/2014 z 30. decembra](#) a [Vyhláškou č. 4734-A/2015 zo 7. mája](#).

Všetky školy musia vyplniť *Informačný systém učebníc/hodnotiaci modul/výber a schválenie učebníc*⁴⁷ dostupný na stránke [Direção-Geral da Educação](#).⁴⁸ Schválenie učebníc je výsledkom procesu, ktorým škola vyhodnocuje vhodnosť učebníc v príslušnom vzdelávacom kontexte, ako je uvedené v článku 16 zákona č. 47/2006 z 28. augusta a článku 9 vyhlášky č. 81/2014 z 9. apríla.

4. Platíť za učebnice bolo v zásade povinnosťou rodičov žiakov alebo osôb zodpovedných za ich vzdelanie.

V roku 2017 však došlo k zmene zákona č. 47/2006 z 28. augusta, a to prostredníctvom [zákona č. 72/2017, vydaného 16. augusta 2017](#)⁴⁹. Od školského roka 2016/2017 sú všetky učebnice na požiadanie zadarmo pre deti zapísané do verejného systému škôl až po 4. ročník. V školskom roku 2018/2019 sa tento program rozširuje aj na deti do 6. ročníka a výhľadovo sa má v najbližších rokoch rozšíriť dostupnosť systému až do 12. ročníka. Na tento účel sa rodičia alebo učitelia musia zaregistrovať v škole alebo [on-line](#).⁵⁰ Na konci školského roka musia byť knihy vrátené do školy v dobrom stave, aby sa mohli znovu použiť. V posledných rokoch boli učebnice na viaceré predmety nariadeniami vlády schválené na dlhšie obdobie, čoho výhodou sú práve možnosti ich opätovného použitia v škole.

⁴⁷ Sistema de Informação de Manuais Escolares (SIME)/modulo de APRECIACÃO, Seleção e Adoção de Manuais Escolares. Dostupné na internete: <http://area.dge.mec.pt/sime/> [cit. 7.11.2018].

⁴⁸ Dostupné na internete: <http://www.dge.mec.pt/> [cit. 7.11.2018].

⁴⁹ Dostupné na internete: <https://dre.pt/application/conteudo/108001408> [cit. 7.11.2018].

⁵⁰ Dostupné na internete: <https://manuaiscolares.pt/> [cit. 7.11.2018].

Rakúsko

1. Učebné materiály sú definované ako materiály, ktoré podporujú alebo uľahčujú špecifické vzdelávacie úlohy a zabezpečujú dosiahnutie vzdelávacích výsledkov (§ 14 ods. 1 rakúskeho školského zákona ([Schulunterrichtsgesetz, SchUG](#))).⁵¹

Nasledujúce učebné materiály sú k dispozícii bezplatne:

- Učebnice, terapeutické inštruktážne materiály, SbX (internetové doplnky k učebniciam) a kombinácia SbX (knihy a sprievodné SbX), ktoré boli vyhlásené za vhodné na daný typ školy a školský rok.
- Samostatne zvolené učebné materiály (knihy, audiovizuálne pomôcky, CD-ROM, inštruktážne hry, terapeutické inštruktážne materiály) – môžu byť nadobudnuté do výšky 15 % maximálnej dotácie na žiaka a typ školy.

Schvaľovací proces

Schvaľovací proces je úradným správnym aktom podľa rakúskeho práva a kroky v procese sú presne vymedzené v zákone o správnom konaní ([Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz 1991 \(AVG\)](#))⁵². Proces schvaľovania sa uzatvára vydaním rozhodnutia.

Všetky učebnice **musia byť schválené Federálnym ministerstvom** školstva, vedy a výskumu. Existuje vyhláška o schvaľovaní učebníc z roku 1974 (posledný pozmeňujúci a doplňujúci text je z roku 2018). Poskytuje pokyny na **postup pre 31 komisií**, ktoré pozostávajú z učiteľov vymenovaných spolkovým ministrom školstva, vedy a výskumu na štyri roky.

Táto vyhláška ([Gutachterkommissionen zur Eignungserklärung von Unterrichtsmitteln](#))⁵³ definuje oblasti, za ktoré zodpovedá každá z komisií. Napríklad pre angličtinu existuje jedna komisia pre základné školy; ďalšie pre nižšie stredné školy, pre odborné a stredné akademické školy; ďalšie pre učňovské školy a odborné školy a vysoké školy v oblasti strojárstva, obchodu, sociálnych služieb a služieb, poľnohospodárstva a lesníctva. Učebnice sú pre všetky tieto typy škôl značne rôznorodé, pretože musia byť vhodné pre konkrétne potreby príslušných vekových skupín a spĺňať špecifické požiadavky rôznych škôl.

⁵¹ Dostupné na internete: <https://www.jusline.at/gesetz/schug> [cit. 7.11.2018].

⁵² Dostupné na internete: <https://www.jusline.at/gesetz/avg> [cit. 7.11.2018].

⁵³ Dostupné na internete: <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=100099> [cit. 7.11.2018].

§ 4 – 8 stanovujú postupy na zriadenie komisií a organizáciu ich úloh.

§ 9 stanovuje kritériá pre schvaľovanie učebníc a iných médií nasledovne:

- a. *Kniha alebo rukopis musia byť v súlade s učebnými osnovami z hľadiska vzdelávacích cieľov a obsahu.*
- b. *Materiál musí zvyšovať aktívnu účasť na procese učenia.*
- c. *Materiál musí byť primeraný schopnostiam a záujmom vekovej skupiny.*
- d. *Texty a ilustrácie musia byť správne, musia spĺňať najnovšie štandardy pre danú tému a spĺňať národné (alebo medzinárodné) normy.*
- e. *Materiál musí byť primeraný situácii žiakov a ich výhľadu na pracovné miesta a profesii, právu a špecifickej situácii Rakúska a Európy.*
- f. *Materiál musí byť primeraný zásadám demokratického vzdelávania a prispievať k aktívnej účasti.*
- g. *Jazyk musí byť správny, vhodný pre vekovú skupinu a primeraný úprave a vizuálnym a grafickým prvkom, ktoré dopĺňajú text.*
- h. *Materiál musí byť vhodný čo do dĺžky textu, počtu a kvality ilustrácií, formátu a väzby.*
- i. *Materiál musí rešpektovať rovnaké zaobchádzanie s mužmi a ženami a spoločnosť, v ktorej sú muži a ženy rovnocennými partnermi.*

Vo všeobecnosti sa texty predkladajú na schválenie ešte v štádiu rukopisu. Výhodou je, že sa môžu zmeny vykonať bez vysokých finančných nákladov. V niektorých iných krajinách sa môžu texty predkladať iba ako už kompletne knihy.

Náučné materiály musia byť predložené na schválenie najneskôr dva roky pred začiatkom daného uvádzacieho roka. Texty sú pridelené príslušnej komisii na posúdenie. Komisia má po prvom predložení štyri mesiace na prípravu hodnotenia. Možné výsledky hodnotiaceho procesu sú:

- a) vhodné: udelený súhlas,
- b) vhodné za predpokladu, že sa vykonajú určité zmeny,
bw) ak sú vykonané zmeny, revidovaný rukopis musí byť predložený komisii na ďalšie posúdenie,
- c) nevhodné.

2. Učebnice produkujú **súkromní vydavatelia** pre všetky predmety v každom type školy, od predškolského roku až po maturitu. Všetky učebnice musia byť vopred schválené

Federálnym ministerstvom pre vzdelávanie, vedu a výskum. Po schválení materiálov nesie ministerstvo zodpovednosť za ich obsah.

Oddelenie učebníc je zodpovedné za pedagogické a organizačné záležitosti súvisiace s *Učebnicovou iniciatívou Rakúska*, procesom hodnotenia, úpravou neustále rastúcich zoznamov učebníc, tvorbou učebníc a poskytovaním neustálej informovanosti hodnotiteľom, vydavateľom a autorom učebníc o nových učebných osnovách a oblastiach záujmu ministerstva, ako sú napr. vzdelávacie štandardy a nové maturitné skúšky potrebné pre vstup na vysoké školy.

3. O tom, ktoré materiály sa nadobudnú, rozhoduje učebnicová konferencia (v školách so školským výborom) alebo školské fórum. Učebnice a ďalšie inštruktážne materiály sa vyberajú z príslušného zoznamu učebníc (základné materiály) a príloh k zoznamu učebníc.

Každá škola má pridelený finančný limit na učebnice podľa počtu žiakov, typu školy a podobne. Keďže dostupné knihy sa odlišujú, škola môže prekročiť limit pre daný rok (napr. tretí rok) za predpokladu, že to kompenzuje v inom roku (napr. v štvrtom roku). Škola nesmie prekročiť svoj celkový rozpočet. Dodatočné zdroje sa poskytujú pre náboženskú výučbu, terapeutické kurzy, a týkajú sa aj žiakov, ktorých materinský jazyk nie je nemčina, a to pokiaľ ide o výučbu materinského jazyka žiaka či o dvojazyčné vzdelávanie. Čoraz viac sa presadzuje myšlienka elektronických (digitálnych) pomôcok vo vyučovaní.⁵⁴

4. Všetci bežní školáci v Rakúsku vo verejných alebo štátom akreditovaných povinných školách, stredných alebo vyšších stredných školách, v povinnej školskej dochádzke v súkromnej škole alebo v domácom vzdelávaní sú oprávnení na vecné dávky v rámci tzv. *Učebnicovej iniciatívy* (Textbook Initiative's in-kind benefits).

Učebnicová iniciatíva Rakúska existuje vo svojej súčasnej podobe od roku 1972. Je financovaná z fondu na podporu rodiny, ktorý poskytuje školákovi potrebné učebné materiály a súčasne zmierňuje finančné zaťaženie rodičov. Fond obhospodaruje Federálne ministerstvo pre ženy, rodiny a mládež.

⁵⁴ Austria Country Report on ICT in Education, 2017. Dostupné na internete: <http://www.eun.org/documents/411753/839549/Country+Report+Austria+2017.pdf/a86bf21c-6f90-4753-a3c1-fd715fe49ce0> [cit. 7.11.2018].

Rumunsko

1. Verejné alebo súkromné školy používajú učebnice a ďalšie pomocné materiály schválené Ministerstvom národného vzdelávania (MEN)⁵⁵. Učebnice sa pripravujú a vyhodnocujú na základe osnov vyvinutých Inštitútom pedagogických vied a schválených ministerstvom.

Podľa zákona o školstve č. 1/2011⁵⁶, článok 69

- (1) *V štátnych alebo súkromných vzdelávacích zariadeniach sa používajú školské a iné vzdelávacie pomôcky schválené ministerstvom.*
- (2) *Školské učebnice sa vypracúvajú a hodnotia na základe učebných osnov schválených ministerstvom. Ministerstvo upravuje vývoj alternatívnych školských učebníc.*
- (3) *Učitelia vyberajú a odporúčajú žiakom na základe slobodnej odbornej iniciatívy tie učebnice zo zoznamu schválených ministerstvom, ktoré sa využijú v didaktickom procese.*

Národné hodnotiteľské a skúšobné centrum (CNEE)⁵⁷ navrhuje a koordinuje národný systém hodnotenia a skúšania žiakov 2. stupňa a koordinuje vyhodnocovanie učebníc.⁵⁸ CNEE a Inštitút pedagogických vied sú metodicky zodpovedné za hodnotenie učebníc.

2. Podľa nariadenia ministra č. 5559/22.11.2013 o režime učebníc na preduniverzitné vzdelávanie: *„Na účely organizovania, hodnotenia, schvaľovania a nákupu učebníc vypracuje CNEE koordinované Ministerstvom národného vzdelávania Kalendár na nákup učebníc na preduniverzitné vzdelávanie. Tento dokument obsahuje pojmy v súlade s nariadením vlády č. 34/2006 o pridelovaní zmlúv o verejnom obstarávaní, nájomných zmlúv o verejných prácach a verejných službách. Návrhy*

⁵⁵ Dostupné na internete: <https://www.edu.ro/> [cit. 7.11.2018].

⁵⁶ Dostupné na internete:

https://edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2017/legislatie%20MEN/Legea%20nr.%201_2011_actualizat_a2018.pdf [cit. 7.11.2018].

⁵⁷ Dostupné na internete: <http://www.rocnee.eu/> [cit. 7.11.2018].

⁵⁸ Nariadenie ministra č. 3411/2017 pre školský rok 2017/2018. Tento dokument obsahuje termíny podľa zákona č. 98/2016 o verejnom obstarávaní s následnými dodatkami pre verejné obstarávanie. Návrh školských učebníc vybraných na základe otvoreného výberového konania sa schvaľuje príkazom ministra školstva (článok 5). Dostupné na internete:

https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/OMEN%203411_Manuale%20cls.%20a%20V-a.pdf [cit. 7.11.2018].

učebníc schválené v rámci verejnej súťaže sú zahrnuté v katalógu učebníc na preduniverzitné vzdelávanie.“

Podľa legislatívy tvoria návrhy učebníc autori / spoluautori, ktorí predložia rukopisnú verziu Ministerstvu národného vzdelávania (MEN), aby posúdilo odbornú kvalitu. Hodnotiace príručky má na starosti Národné hodnotiteľské a skúšobné centrum (CNEE) a Inštitút pedagogických vied, a to podľa metodiky schválenej ministrom, skupinou hodnotiteľov pozostávajúcej z vybraných učiteľov.

Vedecké a pedagogické hodnotenie kvality obsahu učebnice realizujú traja hodnotitelia – dvaja stredoškolskí pedagógovia a jeden externý špecialista na vzdelávanie. Návrh učebnice sa vyhlási ako prípustný z hľadiska hodnotiacich kritérií, ak splňa aspoň 85 bodov zo 100 možných bodov.

Učebnice prijaté na hodnotenie sú publikované na internetovej platforme⁵⁹ s cieľom vybrať základné učebnice prostredníctvom transparentných postupov schválených ministrom. Pred dotlačou prehliadne znovu každú učebnicu expertná skupina. Podľa návrhu zákona, ktorý upravuje školské učebnice pre základné školstvo, je učebnica vecou verejného záujmu.

3. Návrhy vybraných učebníc sa po uzatvorení výberového konania schvália na základe príkazu ministra školstva. Podľa zákona o školstve č. 1/2011, článok 69 (3) *Učitelia vyberajú a odporúčajú žiakom, na základe slobodnej odbornej iniciatívy, učebnice zo zoznamu schváleného ministerstvom, ktoré budú použité v didaktickom procese.*
4. Nákup učebníc je financovaný z prostriedkov vyčlenených Ministerstvom národného vzdelávania. Zákon o školstve č. 1/2011, článok 94: *Ministerstvo vykonáva v oblasti predškolského vzdelávania tieto úlohy: f) vypracúva, hodnotí, schvaľuje a nakupuje, podľa okolností, učebnice a poskytuje finančné prostriedky podľa zákona a je v tomto ohľade jediným príslušným orgánom v danej oblasti.*

⁵⁹ Dostupné na internete: <https://www.manuale.edu.ro/> [cit. 7.11.2018].

Metodika hodnotenia kvality učebníc pre školský rok 2018/2019, schválená ministerským nariadením č. 5645/12.12.2017,⁶⁰ stanovuje v Kapitole 3, že:



„Hodnotenie návrhov učebníc

Čl. 6.

(1) Ministerstvo (MEN) zverejní zoznam disciplín, pre ktoré sa poskytujú učebné učebnice, a stanoví lehotu pre autorov / spoluautorov na vypracovanie návrhov učebníc.

(2) Na začatie procesu hodnotenia návrhov učebníc autori / spoluautori do 10 pracovných dní po uplynutí lehoty uvedenej v odseku 1 predkladajú do registra MEN návrhy učebníc – rukopisy v pdf formáte – uložené na diskoch CD / DVD.

(3) Proces hodnotenia návrhov učebníc sa začne po osobitnom školení zúčastnených osôb.

(4) Hodnotenie vedeckej a pedagogickej kvality obsahu každej príručky školskej prípravy vykonávajú traja kooptovaní hodnotitelia – učitelia preduniverzitného vzdelávania a externí špecialisti v oblasti vzdelávania.

Čl. 7.

Kooptovaní hodnotitelia a externí odborníci majú tieto úlohy:

- analyzovať návrh školských učebníc distribuovaných koordinátormi hodnotiaceho procesu, dopĺňať v elektronickom formáte tlač a podpísať na každej strane typový list pre vedeckú a pedagogickú kvalitu zodpovedajúcu každému návrhu školskej príručky; v tejto metodike je zahrnutý formulár na hodnotenie vedeckej a pedagogickej kvality;
- dodržiavať lehoty stanovené CNEE ;
- odborné zodpovedať za správnosť a pravdivosť zaznamenaných informácií.

Čl. 8.

(1) Kooptovaní hodnotitelia a externí špecialisti dostanú na vyhodnotenie všetky návrhy učebníc priradené študijnému predmetu.

(2) Ak existujú predlohy školských učebníc vypracovaných vo vyučovacom jazyku národnostných menšín, kooptovaní hodnotitelia a externí špecialisti musia byť tiež informovaní o jazyku, v ktorom bol vypracovaný návrh.

(3) Vyhodnotenie návrhov učebníc vykonáva každý hodnotiteľ nezávisle.

(4) Proces hodnotenia návrhov učebníc je pre všetky zainteresované osoby až do oznámenia konečných výsledkov dôverný. S cieľom rešpektovať dôvernosť hodnotenia všetky zainteresované osoby splnia záväzok dôvernosti podľa štandardného formulára uvedeného v tejto metodike.

Čl. 9.

(1) Každý hodnotený hodnotiteľ, resp. externý špecialista, analyzuje priradené návrhy učebných osnov a pre každý z nich vyplní formulár na hodnotenie typu.

(2) Kooptovaní hodnotitelia a externí odborníci uvedú v hodnotiacich formulároch argumenty / príklady, ktoré podporujú skóre priradené každému deskriptoru.

⁶⁰ Metodika hodnotenia kvality školských vzdelávacích projektov učebníc 2018/2019 (s. 3, 4). Dostupné na internete: https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Ordin_5645_12122017.pdf [cit. 7.11.2018].

Čl. 10.

Učebnica je vyhlásená za prijateľnú z hľadiska kritérií vedeckého a didaktického hodnotenia kvality, ak získa najmenej 85 bodov zo 100 možných bodov.

Čl. 11.

(1) Každá hodnotiacia tabuľka projektov škôl zahŕňa názov školského manuálu, disciplínu, triedu / úroveň štúdia, profil, špecializáciu, číslo príkazu ministra národného vzdelávania na schválenie školských osnov, názov a počet strán návrhu školskej príručky, meno, priezvisko a podpis kooptovaného hodnotiteľa.

(2) Hodnotiace formuláre typu projektu pre učebnice sú centralizované na CNEE.

(3) Výsledky hodnotiacej schémy návrhov učebníc sa oznamujú autorom / spoluautorom na konci lehoty na posúdenie podľa harmonogramu.

Čl. 12.

(1) Autori / spoluautori, ktorí nie sú spokojní s výsledkom hodnotenia, majú právo podať sťažnosť do 48 hodín od prijatia oznámenia. Všetky odvolania sa podávajú v registri MEN.

(2) CNEE organizuje v priebehu 15 pracovných dní prehodnotenie návrhov učebníc, na ktoré autori/ spoluautori podali odvolanie.

(3) Proces prehodnocovania návrhov učebníc sa organizuje rovnakým postupom ako v procese hodnotenia, pričom sú kooptovaní štyria ďalší hodnotitelia pre hodnotenie vedeckej a didaktickej kvality.

(4) Ak sú v prípade toho istého návrhu učebnice rozdiely väčšie ako 10 bodov medzi pôvodným a novým hodnotením, zvolajú sa obidva výbory v ústredí CNEE na sprostredkovanie výsledkov získaných na základe vedeckých kritérií hodnotenia kvality. Výsledok sa zaznamená v správe uvádzajúcej konečné skóre udelené na základe kritérií hodnotenia vedeckej a didaktickej kvality.

(5) Výsledok prehodnotenia sa oznámi autorom / spoluautorom a je konečný.

Čl. 13.

Všetky návrhy učebníc schválené na hodnotení či prehodnotení podliehajú vedeckému schváleniu. Vedecké poradenstvo vykonáva externý špecialista – učiteľ v oblasti vysokoškolského vzdelávania, špecialista v disciplíne, pre ktorú sa navrhuje učebnica.

Čl. 14.

(1) Pri príprave učebníc vypracovaných v jazyku národnostných menšín v prípade komunikačných predmetov v materinskom jazyku, materinskom jazyku a literatúre, histórii a tradíciách národnostných menšín, hudobnej výchove, náboženstve pre menšinové cirkvi, sa postupuje podľa ustanovení čl. 7, resp. 8.

(2) Návrhy učebníc vypracované v jazykoch národnostných menšín, s výnimkou tých, ktoré sú stanovené v čl. 46 § (6) zákona o školstve č. 1/2011, s následnými úpravami a doplneniami, bude sprevádzaný prekladom do rumunčiny s podporou EDP.

Čl. 15.

Pri príprave učebníc náboženstva sú autori povinní predložiť súhlas príslušnej cirkvi. “

Španielsko

1. Problematiku rieši celoštátny [zákon č. 2/2006](#)⁶¹ z 3. mája o vzdelávaní. Ministerstvo školstva nie je zodpovedné za (ne)povoľovanie učebníc. Je však zodpovedné za dohľad nad tým, aby všetky učebnice a iné materiály boli v súlade so zásadami a hodnotami obsiahnutými v ústave a v zákone o vzdelávaní.
2. Učebnice môže vydávať ktorékoľvek vydavateľstvo.
3. Podľa vyššie uvedeného zákona majú verejné školy právo na výber učebníc, a to na podklade výkonu svojej pedagogickej autonómie.
4. Financovanie závisí od autonómnej oblasti. Existujú tri modely:
 - 1) 100% bezplatný: model výpožičky a opätovného použitia učebníc,
 - 2) čiastočne bezplatný: model výpožičky a opätovného použitia učebníc a
 - 3) finančná pomoc na nákup kníh.

Švédsko

Vo Švédsku neexistuje schvaľovací proces učebníc pre základné a stredné školstvo (SFS 1997:599, §25). Je na každej škole, resp. jej riaditeľoch, učiteľských tímoch alebo individuálnych učiteľoch, aby si vybrali pre každú triedu vhodné učebné materiály (vrátane učebníc). Učitelia sú zodpovední za posúdenie kvality vyučovacích materiálov a za to, že budú v súlade s Nariadením o základných školách (Grundskoleförrordningen 1994:1194), a že umožnia žiakovi splniť ciele stanovené v národných osnovách. Švédsky školský zákon tiež vyžaduje, aby školy vybavili žiakov materiálmi pre „moderné vzdelávanie“, čím sa zakazujú zastarané učebnice (Skollag 2010:800, 10. kap., §10).

⁶¹ Dostupné na internete: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo2-2006.t8.html%23da4/#da4 [cit. 7.11.2018].

Posúdenie učebníc je jednou z požadovaných zručností učiteľov. Príležitostne posudzuje isté aspekty učebných materiálov Národná agentúra pre vzdelávanie⁶² a Švédsky školský inšpektorát,⁶³ primárna zodpovednosť je však na učiteľoch.

Taliansko

V Taliansku sa schvaľovanie učebníc pre školy na všetkých úrovniach riadi inštrukciami vydanými [ministerstvom školstva](#),⁶⁴ a to [nóťou č. 2581/2014](#), aktualizované [nóťou č. 5571/2018](#) pre školský rok 2018/2019. Tu sa sumarizuje celý regulačný rámec, ktorý musia školy dodržiavať:

- **výber školských učebníc** (čl. 6, § 1 [ministerskej vyhlášky 104/2013](#)): rada učiteľov môže rezolúciou vybrať učebnice alebo alternatívne učebné pomôcky v súlade s plánom vzdelávania (*Piano dell' offerta Formativa*), vzdelávacím systémom a limitom výdavkov stanoveným pre každý druh predmetu.

- **priama realizácia digitálnych učebných materiálov**: spomínaný článok 6, § 1 stanovuje, že vzdelávacie inštitúcie môžu spracovať digitálne výukové materiály pre špecifické potreby. Učiteľ, ktorý má nad tým dohľad, zaručuje vedeckú a pedagogickú kvalitu každého materiálu, prípadne v spolupráci s ďalšími učiteľmi aj žiakmi počas školského roka. Didaktická práca sa registruje na základe licencií, ktoré umožňujú voľné zdieľanie a distribúciu. Potom sa do konca školského roka materiály posielajú na ministerstvo školstva a sú dané k dispozícii pre všetky štátne školy. Funguje tiež digitálna platforma vytvorená národnou sieťou škôl.

- **zrušenie dlhodobého prijímania** (čl. 11 [ministerskej vyhlášky 179/2012](#)): časové obmedzenie dĺžky prijatia učebníc (5 rokov pre základnú školu, 6 rokov pre strednú školu), ako aj päťročné obmedzenie na modifikáciu obsahu textu, sa zrušili počnúc šk. rokom 2014/2015. S cieľom obmedziť výdavky pre rodiny môžu učiteľské rady potvrdiť učebnice, ktoré sa už používajú; ak sa rozhodnú pre nové učebnice, prijímajú ich v digitálnej alebo zmiešanej verzii,

⁶² Dostupné na internete: <https://www.skolverket.se/about-us> [cit. 7.11.2018].

⁶³ Dostupné na internete: <https://www.skolinspektionen.se/en/About-Skolinspektionen/About-the-Swedish-Schools-Inspectorate/> [cit. 7.11.2018].

⁶⁴ Dostupné na internete: <http://www.miur.gov.it/web/guest/home> [cit. 7.11.2018].

ako je uvedené v prílohe k [ministerskej vyhláške č. 781/2013](#) (tlačená verzia sprevádzaná dodatočným digitálnym obsahom, tlačená a digitálna verzia sprevádzaná dodatočným digitálnym obsahom).

- **odporúčané (doplnkové) knihy** (čl. 6, ods. 2. Vyhlášky 104/2013): ako odporúčané knihy môžu byť označené radou učiteľov iba monografické štúdie k danej téme. Učebnice nie je možné zaradiť medzi odporúčané knihy.

- **pokrytie cien učebníc pre základnú školu**: určuje sa v súlade s ustanoveniami uvedenej ministerskej vyhlášky č. 781/2013 (pre školský rok 2018/19 pozri [ministerskú vyhlášku č. 377/2018](#)).

Kritérium dohľadu nad prijatím učebníc je definované v čl. 4 [nariadenia o autonómii škôl](#), v ktorej sa uvádza, že výber, prijímanie a využívanie metód a učebných pomôcok vrátane učebníc, musí byť v súlade s plánom výučby *Piano dell' offerta Formative* a realizovaný transparentne a načas.

Postup prijímania učebníc sa delí na dve fázy: hodnotenie a prijatie.

Fáza hodnotenia textov je príležitosťou na účasť rodičov na školských aktivitách a spoluprácu s učiteľmi. Príslušná legislatíva požaduje zriadenie spoločných výborov, ktoré by tvorili učители, rodičia a žiaci, aby vykonávali predbežnú analýzu už používaných textov aj nových redakčných návrhov.

Prijatie podľa [čl. 7 dekrétu č. 297/1994](#) spadá do povinností rady učiteľov. Po vyhodnotení textov a návrhov jednotlivými učiteľmi si učiteľské rady nakoniec vyberú učebnice uzneseniami prijatými v druhej dekáde mája. Dohľad nad prijímaním učebníc nesú vedúci učители, ktorí overujú, že všetko je v súlade so zákonom a s výdavkovými obmedzeniami⁶⁵. Uznesenia sa zasielajú elektronicky Asociácii talianskych vydavateľov ([AIE](#)) a uverejňujú sa na webových stránkach vzdelávacích inštitúcií, ako aj na ministerskej stránke [„Scuola in chiaro“](#),⁶⁶ ktorá rozdeľuje knihy na „povinné“ a „odporúčané“ (bez povinnosti nákupu).⁶⁷

⁶⁵ Čl. 11 z legislatívneho nariadenia 123/2011. Dostupné na internete: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:2011-06-30:123!vig> [cit. 7.11.2018].

⁶⁶ Dostupné na internete: <http://www.miur.gov.it/scuola-in-chiaro> [cit. 7.11.2018].

⁶⁷ Ďalšie informácie nájdete v taliančine na nasledujúcich stránkach: <http://www.miur.gov.it/web/guest/libri-di-testo> [cit. 7.11.2018].

Veľká Británia

Vzdelávanie v Spojenom kráľovstve je decentralizovaná oblasť politiky, čo znamená, že Wales, Severné Írsko, Škótsko a Anglicko majú rôzne právne predpisy a politiky v oblasti školstva. Táto odpoveď sa týka Anglicka, ale situácia je podobná aj vo zvyšku Veľkej Británie.

1. Neexistujú žiadne právne predpisy, ktoré by stanovili všeobecný rámec na schvaľovanie alebo vydávanie učebníc pre školy. **Vydavatelia môžu publikovať akékoľvek učebnice**, ktoré im vyhovujú, za predpokladu, že sú v súlade s inými relevantnými vnútroštátnymi právnymi predpismi (napríklad o autorských právach alebo nenávisťných prejavoch).
2. Akákoľvek vydavateľská spoločnosť by teoreticky mohla publikovať novú školskú učebnicu. Neexistujú žiadne právne predpisy, ktoré by vyžadovali bežný dohľad nad spoločnosťami pri príprave nových učebníc alebo iných pomôcok, ani **neexistuje žiadna požiadavka na rutinné preskúmanie** dokončenej učebnice alebo materiálov.
3. **Zamestnanci školy rozhodujú**, aké materiály – vrátane učebníc – používajú na vyučovanie.
4. Školy v Anglicku majú takmer všetky delegované rozpočty, čo znamená, že dostávajú ročnú alokáciu peňazí, z ktorej financujú svoje prevádzkové náklady a nakupujú vlastné vybavenie.

Existujú pravidlá, ktoré bránia školám bežne vyžadovať, aby rodičia kupovali knihy alebo iné materiály, ktoré sa budú používať na vzdelávanie počas školského dňa – a dokonca v niektorých prípadoch aj mimo školského dňa.

Školy môžu požiadať rodičov o dobrovoľné príspevky a môžu požiadať o peniaze, ak rodič chce, aby ich dieťa osobne vlastnilo knihu alebo iný materiál. Ďalšie podrobnosti k tejto problematike nájdete v usmernení ministerstva školstva [Poplatok za školské aktivity](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/706830/Charging_for_school_activities.pdf) [pre Anglicko] z mája 2018.⁶⁸

⁶⁸ Dostupné na internete:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/706830/Charging_for_school_activities.pdf [cit. 7.11.2018].

ZÁVER

V našom informačnom materiáli sme hodnotili rôzne aspekty učebnicovej politiky v európskych štátoch, najmä to, do akej miery je trh s učebnicami otvorený respektíve centralizovaný, či podliehajú učebnice procesom schvaľovania, či ich môže vydávať akékoľvek vydavateľstvo, kto učebnice vyberá, či je ich nákup premetom súťaže alebo je jednotne daný, kto ho financuje, prípadne do akej miery leží bremeno financovania učebníc na samotných žiakoch.

MAPA
Európske štáty podľa liberálnosti ich učebnicovej politiky



- štáty s liberálnou učebnicovou politikou
- štáty s vysoko centralizovanou politikou
- štáty stojace uprostred
- štáty, ktoré neuvádzame v analýze

Situácia v učebnicovej politike sa naprieč Európou pomerne dosť odlišuje. Pri skúmaní sme vyhodnotili legislatívnu situáciu v Slovenskej republike ako nachádzajúcu sa uprostred škály, pokiaľ ide o liberálnosť učebnicovej politiky (Slovensko sme preto vyznačili zelenou farbou). Vyžaduje si pomerne náročný schvaľovací proces, ktorý v praxi obmedzuje vznik viacerých učebníc na rovnaký predmet, legislatívne však takúto možnosť nevyklučuje. Podobne, ako všetky ostatné štáty, nemá v súčasnosti jediné (štátne) špecializované vydavateľstvo a učebnice môže vydať ktorékoľvek vydavateľstvo, a to na základe verejného obstarávania (keďže nákup kníh sa deje centrálné z financií zo štátneho rozpočtu). Tým sa viac blíži k striktnejším, menej liberálnym štátom. Podobne sme ako stredovú situáciu vyhodnotili legislatívu Talianska, Luxemburska, Nemecka, Rakúska, Česka, Chorvátska, Estónska a Lotyšska.

Väčšina štátov má stanovený postup hodnotenia kvality a schvaľovania učebníc, niektoré majú stanovené len základné kritériá (Nórsko), nájde sa však aj viacero takých, ktoré túto stránku prenechávajú plne v kompetencii školských samospráv, škôl a učiteľov. Vydaná tak môže byť prakticky akákoľvek učebnica (v súlade napr. s ústavnými princípmi, princípmi etiky a korektného správania). Týka sa to najmä štátov, ako sú Švédsko, Fínsko, Holandsko, Island, tiež Veľká Británia, Francúzsko, Španielsko. To ide obvykle aj ruka v ruku s decentralizovaným nákupom školských kníh, ktoré si nakupujú školy podľa vlastného uváženia. Zaujímavá je situácia v Litve, kde sa školy môžu rozhodnúť pre učebnice zo zoznamu schválených, ale aj pre alternatívne, voľne vydávané učebnice. Ďalšími štátmi s pomerne liberálnou učebnicovou politikou sú Poľsko či Portugalsko, vyznačili sme ich modrou farbou.

V štátoch s liberálnejšou politikou si potom častejšie platia učebnice žiaci sami, s príspevím rôznych regionálnych či sociálnych fondov. Trend v tejto oblasti však smeruje k tomu, aby sa najmä na prvých dvoch stupňoch vzdelávania knihy poskytovali žiakom bezplatne, zväčša formou výpožičky. Cvičebnice, resp. pracovné zošity, ktoré nie je možné opakovane použiť, si žiaci financujú sami vo väčšine štátov. Podobne si z vlastných zdrojov kupujú doplnkové materiály využiteľné aj mimo školy (napr. atlasy, slovník, odporúčanú literatúru a podobne). Súčasný trend rozširovania ponuky elektronických učebníc a učebných materiálov, respektíve duálnosť používania tlačených a digitálnych verzií, už teraz rieši časť nákladov a do budúcnosti dozaista prispeje k znižovaniu výdavkov na učebné pomôcky.

Štáty s najpevnejšími kritériami hodnotenia a výberu učebníc sme vyznačili červenou. Týka sa to Grécka, Maďarska, Bulharska a Rumunska.

Toto schematické hodnotenie na základe viacerých kritérií, ktoré sme zohľadňovali, je však do istej miery subjektívne a vychádza z čiastkových, dosiahnuteľných informácií. Nie u všetkých štátov boli zodpovedané výstižne všetky otázky, preto aj komparácia je pomerne zložitá. Napriek tomu má však materiál, podľa nášho názoru, vysokú výpovednú hodnotu a približuje danú problematiku v jej komplexnosti. Ďalšie skúmania umožňujú bohaté odkazy na webové stránky a materiály v elektronickej forme.

ZDROJE

1. Európske centrum pre parlamentný výskum a dokumentáciu. Dostupné na internete: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about>, [cit. 7.11.2018]. Požiadavky č. 2895 a 3856.
2. Eurydice – Národný vzdelávací systém. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en, [cit. 7.11.2018].
3. Eurydice – Bulharsko. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-single-structure-education_en [cit. 7.11.2018].
4. Eurydice – Holandsko. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-primary-education-32_en [cit. 7.11.2018].
5. Eurydice – Litva. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-primary-education-27_en [cit. 7.11.2018].
6. Školský zákon. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/8206.pdf> [cit. 7.11.2018].
7. Smernica. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/smernica-c-102011-ktorou-sa-upravuje-postup-ministerstva-skolstva-vedy-vyskumu-a-sportu-slovenskej-republiky-a-priamo-riadenych-organizacii-pri-vybere-a-schvalovani-ucebnic/> [cit. 7.11.2018].
8. Školský zákon. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561> [cit. 7.11.2018].
9. Doložka. Dostupné na internete: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/schvalovaci-dolozky-ucebnic-2013> [cit. 7.11.2018].
10. Austria Country Report on ICT in Education, 2017. Dostupné na internete: <http://www.eun.org/documents/411753/839549/Country+Report+Austria+2017.pdf/a86bf21c-6f90-4753-a3c1-fd715fe49ce0> [cit. 7.11.2018].
11. Charging for school activities, máj 2018. Dostupné na internete: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/706830/Charging_for_school_activities.pdf [cit. 7.11.2018].
12. Citované webové sídla inštitúcií a elektronické dokumenty.